

Valiukenas M.
6140 So. Tripp Ave.
Chicago, IL 60629

Alp 2634 March
1994 m.

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO 44119
VOL. LXXIX FEBRUARY - VASARIO 17, 1994 Nr. 7

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

Lietuvos nacionalinė
M. Mažvydo biblioteka

Senoji Trakų pilis – Lietuvos Didžiųjų kunigaikščių rezidencija. Jos tolimos praeities didybės aidas prikėlė tautą atgimti
1918 vasario 16-ą ir laisvės troškimu lietuvių širdyse atsikartojo vėlei 1990 kovo 11-ą.
J. Polio nuotr.

Pelesiais ir kerpėm apaugus
Trakų štai garbinga pilis.
Jos aukštus valdovus užmigdė kapai,
O ji tebestovi dar vis.

Maironis

AKTUALŲS TARPTAUTINIAI IR LIETUVOS VIDAUS REIKALAI

Spaudos konferencijoje V. Landsbergis, komentodamas Prezidento pasirašytą "Partnerystės vardan taikos" dokumentą, pasakė, kad tai yra gal ir neblogas, bet šablonas visoms valstybėms, kurios yra pareiškusios norą stoti į NATO. Tai nėra specialiai Lietuvai parengtas Lietuvos susitarimas su NATO. Labai svarbu kaip tas susitarimas bus realizuojamas, ar jo užpildymas bus paremtas kokiais nors individualiais Lietuvos susitarimais su NATO organizacija ir ar bus išnaudojama tai, kas užfiksuota pačiuose šio susitarimo principuose.

Iš to ką skelbė NATO viršūnių pasitarimas Briuselyje, matome, kad kiekviena pasirašanti partnerystės sutartį šalis jau turi tam tikrų teisių ir galimybių, pavyzdžiui, jausdama tarptautinį pavojų, ji gali kviesti NATO konsultantus. Lietuva galėtų to paties pasirašymo proga paprašyti NATO konsultantų atvykti į Lietuvą ir įvertinti padėtį vietoje, kiek Lietuva yra saugi Rusijos politikos atžvilgiu.

Konsultantų buvimas Lietuvoje padidintų Lietuvos saugumą, nes padėtis Rusijoje keičiasi į blogesnę pusę ir tai mato visas pasaulis.

lis. V. von Štetenas išplatino pareškimą dėl Lietuvos ir NATO santykių, kuriame pabrėžė Kozyrevo pareškimų pavojingą turinį ir įvertino negatyviai įvykius Baltarusijoje.

"Partnerystės vardan taikos" sutartis gali būti realizuojama savarankiškai ir siekiant Lietuvai gauti kuo daugiau saugumo, bet Prezidento pareškimai buvo labai atsargūs ir juose nuolat pabrėžiama pozicija apieėjimą į NATO kartu su Rusija. Tai primena ir Kozyrevo išaiškinimą, kad "Partnerystė vardan taikos" yra Rusijos idėja, o ne JAV.

Negali nejaudinti ir lygiagrečiai rengiama karinė sutartis su Rusija, nes sutartis dėl karinio transporto, jeigu ji bus pasirašyta, gali įjungti Lietuvą į Rusijos ir NVS karinės sąveikos sistemą. Lietuva nebus tikrai teritorija, ji turės aptarnauti, turės išsipareigojimų pagal sutartį, o kariniai išsipareigojimai Rusijai yra labai pavojingi. Kad to išvengtų, Lietuva gali daryti vienkartinis susitarimus dėl transporto praleidimo, nes keleivinius traukinius Rusija leidžia aplink Lietuvą, tai tuo labiau galėtų aplink vežti ir ginklus. Tačiau Lietuvos

Mieli lietuviai Amerikoje, visi Lietuvos bičiuliai!

Dar 1988 metais apie Vasario 16 dieną okupanto buvo uždrausta kalbėti, rašyti, minėti tą datą. Imperija jau braškėjo, bet dar negriuvo.

1989 metais pirmą kartą po ilgų nelaisvės metų Vasario 16-oji pažymėta viešai, kiekviename Lietuvos mieste ir kaime. Kitais metais ji tapo Kovo 11 d. šaukliu, kai deklaravome, kaip ir 1918-aisiais tai, dėl ko tiek metų kovota, kraujuota, žūta Tėvynėje ir Sibire, dėl ko svajota ir gyventa.

1991 metais Vasario 16-oji švęsta vėl Nepriklausomoje, tačiau dar svetimos partijos, svetimų kareivių, svetimų pančių kaustomoje šalyje.

1992-ieji virto mūsų Valstybės tarptautinio plataus pripažinimo ir savarankiškumo realiame gyvenime įtvirtinimo metais.

Pernai tapome Valstybe be svetimos kariaunos, savo karių saugomomis žemės, oro, vandens valstybinėmis sienomis. Šiomet dar kartą pasauliui pabrėžėme savo vakarietišką orientaciją, šiomet dar labiau jaučiamės esą savo žemės nuo Klaipėdos iki Vilniaus šeimininkais.

Natūralus susirūpinimas Lietuvos ateitimi dar ženklina mūsų veidus, neretai suskamba pagrįstas nerimas mūsų balsuose dėl Valstybės rytdienos, tačiau tai tebūna kiekvienos sekančios dienos pastoviu rūpesčiu ir darbu.

Vasario 16-ąją švęskime ir minėkime su giliu pasididžiavimu tuo, ką esame atkūrę ir apgynę – Nepriklausomą Lietuvos Valstybę.

Jos vardu leiskite Jus – tautos ir jos Valstybės patriotas, visus Lietuvos draugus Amerikos žemyne – ta gražia proga nuoširdžiausiai pasveikinti.

Dr. Alfonsas Eidintas

Lietuvos Respublikos Nepaprastasis ir Igaliotasis
Ambasadorius Jungtinėse Amerikos Valstijose

valdžia stengiasi, kad tokia sutartis būtų sudaryta.

Apie tai netiesiogiai byloja ir Šlezevičiaus susitikimai Stokholme, kur net į baigiamąjį komunikatą buvo įterpta, jog buvo aptartas Rusijos karinio tranzito per Lietuvą klausimas. Tai yra Lietuvos Vyriausybės pastangos eksponuoti ir priprastinti prie to tarptautinę ir Lietuvos visuomenę ir, gal būt, pridengti tokią sutartį užsienio ekspertų neprie-

taravimu. Nejaugi tai yra kaina, kurią Lietuvos valdžia moka Rusijai už leidimą siūsti laišką į NATO; tai matysime iš rezultatų, ar Lietuva turi savarankišką saugumo politiką, ar nusileidžia dideliame ir pavojingame kaimynui.

Atsakydamas į žurnalistų klausimus, V. Landsbergis pasakė, kad pajamų deklaravimo įstatymo atmetimas ir kai kurių Seimo narių nuomonės pasikeitimas

rodo, jog tikriausiai dar turi praeiti pusmetis, nes P. Šlezevičius sakė, kad tiek laiko jiems reikia baigti privatizacijai, vykdomai dabartiniu būdu. Gal būt tam reikalingi vieneri metai. P. Bernatonis įstatymo priėmimo metu priešinosi, kad įstatymas arba nebūtų priimtas, arba deklaravimo data būtų nukelta metais vėliau ir siekė iš šio įstatymo išbraukti Prezidentą ir jo šeimą. P. Juršėnas kalba apie (Nukelta į 3 psl.)

Girdėta iš Vilniaus

• **RESPUBLIKOS PREZIDENTO METINIS PRANEŠIMAS SEIMUI.** Vasario 10 dieną Algirdas Brazauskas padarė Seime pranešimą apie padėtį Lietuvoje ir Lietuvos Respublikos vidaus bei užsienio politiką. Tokį pranešimą padaryti Prezidentą įpareigoja Konstitucija.

Analizuodamas padėtį šalies viduje, Prezidentas pažymi, jog politinė atmosfera, nustojus ieškoti vidaus priešų ir su jais "kovoti", tapo ramesnė. Stabilizuoti politinį gyvenimą, sako Algirdas Brazauskas, nemaža dalimi padėjo produktivus Seimo darbas, nors jo veikloje vis dar atsispindi aštrūs visuomenės prieštaravimai. Prezidentas apgailestauja, kad parlamentinė politinių partijų konkurencija dažnai tampa destruktivi.

Pranešime nurodoma, jog Lietuvos Respublikos karinėse struktūrose šiuo metu tarnauja apie 14.000 žmonių. Prezidentas mano, kad šiuo skaičiumi reikėtų apsiriboti ir toliau prioritetą teikti kokybiniais rodikliais, pirmiausia – didinti intelektualinį kariuomenės potencialą ir geriau ją materialiai aprūpinti.

Kalbėdamas apie šalies ekonomines problemas, Prezidentas pažymėjo, kad infliacija nuo 1163 procentų 1992 metais sumažėjo iki 32 procentų pernai metų antrajame pusmetyje (per metus ji sudarė 189 procentus). Algirdas Brazauskas apgailestavo, kad praėjusiais metais investicijos į ūkį buvo mažos. Užsienio investicijos taip pat neatliko svarbesnio vaidmens Lietuvos ekonomikoje, pabrėžė jis.

Iki šių metų pradžios Lietuva valstybės vardu gavo 430 milijonų JAV dolerių užsienio paskolų. Šiomet reikės gražinti apie 17 milijonų dolerių palūkanų. Tačiau Prezidentas paneigė kai kurių ekonomistų teiginius, jog gaunami kreditai pravalgomi.

Kaip vieną užsienio politikos teigiamų rezultatų Algirdas Brazauskas pažymėjo tai, jog "pavyko sutrumpinti kelią į Baltijos šalių vienybę". Užsienio politikoje, sako Prezidentas, pradeda įsitvirtinti nauja formulė "3 plius 5". Tai trijų Baltijos valstybių ir penkių šiaurės šalių bendradarbiavimo perspektyva, atitinkanti Lietuvos užsienio politikos siekius.

Prezidentas sakė, kad "Lietuvos ir Europos Sąjungos suartėjimas padarytų teigiamą ir ilgalaikį poveikį žmonių gyvenimui". Todėl laisvosios prekybos sutarties pasirašymą su Europos Bendrija jis skaito prioritetiniu užsienio politikos uždaviniu artimiausiu metu. Jis tikisi, kad tai bus padaryta šių metų viduryje, o sutartis įsigalios 1995 metų pradžioje. Po to Lietuva turėtų pasirašyti sutartį su Europos Bendrija dėl asocijuotos narystės.

Šiuo metu atverčiamas naujas Lietuvos ir Rusijos santykių puslapis, sakė Algirdas Brazauskas. Tačiau derybų su Rusija – SSRS teisių perėmėja – darbotvarkėje ir toliau lieka žalos, padarytos okupacijos metais, atlyginimo Lietuvai klausimai. Prezidentas siūlo sudaryti darbo grupę prie užsienio reikalų ministerijos deryboms su Rusija dėl žalos atlyginimo. Saugumo srityje, pabrėžia Algirdas Brazauskas, Lietuva pasisako prieš Rusijos siekį gauti JTO mandatą, leidžiantį palaikyti tvarką buvusios SSSR šalyse ir ypač jeigu jis būtų bandomas taikyti Baltijos valstybėms.

• **UKRAINOS PREZIDENTAS LANKĖSI LIETUVOJE.** Vasario 8 dieną su oficialiu vizitu į Lietuvą buvo atvykęs Ukrainos Prezidentas Leonidas Kravčiukas. Iki šiol niekas iš Nepriklausomų Valstybių Sandraugos šalių vadovų nebuvo lankęsis Lietuvoje.

Leonidas Kravčiukas 1991 metų gruodžio mėnesį kartu su Rusijos Prezidentu Borisu Jelcinu ir Baltarusijos parlamento pirmininku Stanislavu Šuškevičium Minske pasirašė susitarimą, pagal kurį buvo likviduota SSRS ir įkurta Nepriklausomų Valstybių Sandrauga. Iš pradžių į ją įėjo tik tai šios trys slavų šalys, vėliau prie sutarties prisijungė ir kitos buvusios sovietinės respublikos, išskyrus Baltijos valstybes.

Ilgainiui Sandraugos reikalai labai pašlijo, Ukraina turi nemažai konfliktų su Rusija, pirmiausiai dėl Krymo pusiasalio. Tačiau ji yra branduolinė valstybė, su kuria priversta skaitytis Rusija, JAV ir kitos didžiosios valstybės.

Algirdas Brazauskas ir Leonidas Kravčiukas pasirašė Lietuvos ir Ukrainos draugystės ir bendradarbiavimo sutartį, o užsienio reikalų žinybų vadovai – kelis ekonominius susitarimus. Spaudos konferencijoje Prezidentai sakė, kad Lietuva ir Ukraina sieks didesnio ekonominio bendradarbiavimo. Ukraina, pasak Leonido Kravčiuko, norėtų pasinaudoti Klaipėdos uostu, už tai suteikdama galimybę Lietuvai daugiau pirkti metalo, anglių, mašinų ir prietaisų, taip pat leisti jai naudotis savaisiais uostais Juodojoje jūroje.

Apžvalgininkai sako, kad politinės naudos Lietuva ir Ukraina viena iš kitos mažai tikėjosi, tačiau susitarimai ekonomikos srityje turėtų šiek tiek pagyvinti abiejų šalių ūkį.

• **PASIENYJE SULAIKYTA GINKLŲ KONTRABANDA.** Vilniaus muitinės pareigūnai, Kenos geležinkelio stotyje prie Baltarusijos sienos, tikrindami iš Kaliningrado į Maskvą važiuojantį traukinį, surado ginklų. Ventilacijos angoje buvo paslėpti devyni "Winchester" firmos medžiokliniai šautuvai, 954 automato "Kalašnikov" šoviniai, penki granatsvaiddžiai RPG-18.

Pirmieji prezidento Clintono metai

Nuo pačių pirmųjų savo kadencijos, kuri prasidėjo sausio 20 d., dienų jaunasis JAV prezidentas Clintonas paskelbė daug nelengvų užsimojimų, kurie reikalauja daug energijos, daug darbo valandų ir politinių sugebėjimų. Daugelis jų – aiškiai kontroversiniai. Amerikiečius supriešino platus sveikatos priežiūros reformų planas. Prezidentas kartu pasiryžo sumažinti valstybės išsiskolinimą, amžinai augantį biudžeto deficitą. Prezidentas jau pravedė laisvos prekybos tarp Meksikos, Kanados ir JAV susitarimą (NAFTA). Jis siūlo pertvarkyti socialinio aprūpinimo ar piliečių gerovės įstatymą. Siūlo įsteigti jaunimui bendruomeninę tarnybą, kurioje dirbdami jaunuoliai atsilygintų valstybei už aukštesniajam mokslui gautas paskolas. Negana to,

Iš visur apie viską

Rašo Algirdas Pužauskas

prezidentas siekia reformuoti rinkiminių kampanijų finansavimo sistemą, siekia sugriežtinti kovą su nusiikalstamumu, su miestuose siaučiančiomis narkomanų gaujomis. Jis pradėjo karchyti pačią federalinės valdžios sistemą, pavesdamas tą uždavinį viceprezidentui Al Gore, pavadinęs šią reformą dalį "reinventing Government".

Nemažai šiai vyriausybei pakenkė keli patys pirmieji prezidento Clintono žingsniai: bandymas atšaukti draudimą homoseksualams tarnauti kariuomenėje; atšaukimas penkių suvaržymų daryti abortus. Ties suvaržymais buvo įvesti buvusiųjų respublikonų partijos vyriausybių. Nežiūrint šių nepasisekimų, pirmasis prezidento pasirašytas įstatymas

visuomenės buvo priimtas palankiai. Jis leidžia darbininkams ar tarnautojams pasiimti 12 savaitių neapmokamų atostogų, jei jų namuose įvyksta kokia nenumatyta krizė ar rimtas reikalas.

Supykino unijas

Reikia prisiminti, jog prezidentas Clintonas rinkimuose tegavo 43 proc. balsų, o kiti balsai teko buvusiam prezidentui Bushui bei bilijonieriui kandidatui Ross Perot. Todėl 46 metų prezidentui labai skaudu, kai jis praranda ir savo demokratų partijos narių pritarimą. Taip įvyko, sakykim, Šiaurės Vakarų valstijose, kur prezidentas bando suderinti gamtos apsaugos draugijų, aplinkos mylėtojų interesus su miško pramonės biznierių interesais. Prieš prezidento potvarkius sukilo pramonės bei miškų savininkai ir kartu lėptpūvių bei miškakirčių darbininkai. Dar svarbiau prezidentui buvo netekti darbininkų unijų paramą. Kai jis laimėjo Kongrese mūsų dėl laisvos prekybos (Nafta) įstatymo, Amerikos darbininkų unijų federacijos prezidentas Lane Kirkland pasakė: "Prezidentas aiškiai atsišlytydino iš savo demokratų partijos vadovo vietos".

Čia verta atsiminti, kad darbo unijos yra svarbiausios demokratų partijos politinių kandidatų finansuotojos. Unijų federacijos vadą Kirkland praeityje yra daug padėjęs dabartiniam Lenkijos prezidentui Lech Walensai, kai jis vadovavo lenkų "Solidarumui". Kirklando žmona yra Čekoslovakijoje gimusi, gyva likusi nacių koncentracijos stovyklų kalinė. Sakoma, kad Prezidentas Clintonas labai pergyveno Kirklando opoziciją. Nenuostabu, kad Jungtinėje Kongreso sesijoje, kur prezidentas kalbėjo apie "State of the Union", AFL-CIO prezidentas Kirkland buvo pasodintas garbės vietoje, šalia ponios Hillary Clinton. Dar nežinia, ar Kirkland atleis prezidentui už tą NAFTA sutartį.

Sveikatos reforma

Nežiūrint, kad abiejuose Kongreso rūmuose daugumą turi demokratai, prezidentui nepavyko pravesti "ekonominio skatinimo" įstatymo ir tas planas buvo atšauktas pernai balandžio 21 d. Po sunkių kovų buvo patvirtintas pirmasis prez. Clintono biudžetas, tačiau (Nukelta į 12 psl.)

Buvo sulaikyti du asmenys – 22 metų Maskvos gyventojas V. Kondratjevas ir 18-metė kaliningradietė T. Raščensko. Jie prisipažino ginklus ir šovinius pirke Kaliningrade ir vežę parduoti į Maskvą. Kontrabandininkams iškelta baudžiamoji byla.

• **LDDP FRAKCIJOS ATSTOVAI SIŪLO NESKUBĖTI GRAŽINTI BAŽNYČIOS TURTĄ** Turto gražinimas Bažnyčiai pagal Restitucijos aktą susiduria su dideliais sunkumais pirmiausiai dėl to, kad jam įgyvendinti nėra įstatymų. Juos paruošti buvo numatyta pačiame Restitucijos akte, tačiau šis darbas iki šiol nepadarytas. Apie tai spaudos konferencijoje kalbėjo LDDP frakcijos nariai Gema Jurkūnaitė, Albinas Lozoraitis, Gediminas Paviržis ir Pranciškus Vitkevičius.

Bene labiausiai nesutvarkyti šiuo metu yra valstybės ir bažnyčios teisiniai santykiai, pabrėžė Albinas Lozoraitis. Praėjusią vasarą vyriausybės sudaryta religinių pastatų gražinimo komisija dirbo remdamasi tik Restitucijos aktu. Neturėdama turto gražinimą detaliau reglamentuojančių įstatymų bei kitokių teisinių normų, ji neretai priimdavo sprendimus savo nuožiūra.

Nemaža dalimi dėl šios priežasties, sakė Gediminas Paviržis, vien tik Vilniaus senamiestyje ginčijamasi dėl 700 butų, kurie turėtų būti gražinti religinėms bendruomenėms. Tačiau dalis jų jau privatizuota, o ir iš neprivatizuotų nėra kur iškelti gyventojų.

Valstybės ir teisės komiteto pirmininko Pranciškaus Vitkevičiaus nuomone, reikėtų sustabdyti bažnytinio turto gražinimą iki tol, kol bus priimti įstatymai, griežtai reglamentuojantys jo tvarką.

• **LIETUVOJE GYVENIMAS SKURDESNIŠ, NEGU KITOSE BALTIJOS ŠALYSE.** Valstybinės kainų ir konkurencijos tarnybos prie Lietuvos vyriausybės duomenimis, 1993 metų rudenį Lietuvos gyventojų vidutinis atlyginimas kiekvieną mėnesį didėjo, tačiau beveik 100 litų buvo mažesnis, negu Latvijoje ir Estijoje. Tikslai Baltarusijoje uždariai buvo prastesni.

1993 metų rugsėjo mėnesį Lietuvoje vidutinis darbo užmokestis buvo 207 litai, Latvijoje – 349 (pagal Latvijos lato kursą), Estijoje – 386 litai (pagal kronos kursą lito atžvilgiu). Baltarusiai vidutiniškai uždirbdavo 131 litą.

Gruodžio mėnesį vidutinis atlyginimas Lietuvoje pasiekė 291 litą. Tačiau Latvijoje tuo metu jis jau buvo 467 litai, Estijoje – 419 litų. Baltarusijoje uždario vidurkiai nukrito iki 89 litų.

• **VALDININKAI PRIVALO DEKLARUOTI PAJAMAS ANKSČIAU, NEGU BUS PRIIMTAS VISUOTINIS ĮSTATYMAS, SAKO SEIMO OPOZICIJOS ATSTOVAS.** Seimo opozicija sieks, kad būtų priimtas valstybės pareigūnų ir tarnautojų pajamų bei turto deklaravimo įstatymas. Jo projektas, alternatyvinis tam, kuris buvo priimtas Seime, bet kurio nepasirašė Prezidentas, jau ruošiamas. Apie tai spaudos konferencijoje pranešė Seimo Tėvynės sąjungos (Lietuvos konservatoriai) frakcijos narys Egidijus Jarašiūnas.

Visuotinis pajamų deklaravimo įstatymas, kurį siūlo Prezidentas, geriausiu atveju pradėtų veikti ne anksčiau kaip po dvejų metų. Egidijaus Jarašiūno nuomone, per tą laiką bus privatizuotas praktiškai visas turtas. Nekontrliuojami valdininkai turės galimybę pasinaudoti savo padėtimi ir tapti didžiosios šio turto dalies savininkais.

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVA TEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428

P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR: BALYS GAIDŽIONAS
DIRVA (USPS 157580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-1091

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices.
• Published Weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. •
Subscription per year \$30.00 • Single copy 65 cents. Air mail overseas \$100.00 yr.
Prenumerata metams \$30.00, pusei metų \$17.00 • Oro paštu į užsienį
metams \$100.00 pusei metų \$55.00 • Atskiro numerio kaina 65 centų • Straipsniai
pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos
nuomonę. • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant – Už skelbimų
turinį ir kalbą redakcija neatsako.

Tauta, laikyta mirusia,

PASISKELBĖ: AŠ DAR GYVA!

Juozas Žygas

Tiems, kurie Kovo 11 d. paskelbė Lietuvos atstatymą, reikėjo daug drąsos turėti. Tačiau gal net daugiau turėjo turėti tie, kurie Vasario 16 d. paskelbė Lietuvos Valstybės atstatymą. Kodėl toks palyginimas? O todėl, kad nežiūrint okupacijos, Lietuvos vardas dar nebuvo iš žemėlapių išnykęs. Naujieji žemėlapiai, žinoma, jos nerodė, bet politiniuose sluoksniuose jos vardas tebebuvo gyvas. Galbūt daugeliui jis buvo nemalonus, bet neišvengiamas. Lietuviška išeivija žiūrėjo, kad jos vardas neišnyktų.

Nevien tik išeivija, veiksniai, bet buvo dar diplomatinės tarnybos, bent rėmai likę. Senatas ir Kongresas nors Vasario 16 d. proga Lietuvą prisimindavo. Tokie, kad ir maži prisiminimai, okupantui nervus gadino.

Visai kitas reikalas buvo 1918 m., kuomet šimtmečiais Lietuvos vardas nebuvo girdėtas. Ne tik, kad ir tuomet Lietuva buvo okupuota, bet reikėjo pasaulį įtikinti, kad lietuvių tauta dar tikrai yra gyva. O tai nebuvo taip lengva, kadangi mūsų buvusi didvalstybė, nesugebėjo ryškesnių pėdsakų palikti. Gudai dabar ne tik Vilnių, bet ir lietuvių vardą savinasi.

Jų ekstremistai prieš porą savaitių pasakė, ir gudų spaudoje buvo rašyta, kad tikrieji lietuviai tėra jie. Tik praėjusiam šimtmetyje, žemaičiai pradėjo save lietuviiais vadinti. Tad jeigu dabar dar dėl savo vardo reikia kovoti, tad ką bekalbėti, kas buvo prieš 75 metus. Nes visi netik mūsų žemes, bet ir istoriją savinasi, ją rašė ir savaip perrašė. Kuomet Jogaila nuėjo lenkų val-

dyti, tai Lietuva buvo penkeriopai už Lenkiją didesnė. Paskui lenkai ją tik savo provincija padarė, kol pagaliau tik "Kovenska gubernija" teliko. O Rusija iš viso Lietuvos vardą panaikinus buvo. Tad Vasario 16 dienos aktas prilygo didžiausiam stebuklui, kadangi reikėjo ne tik valstybės atstatymą paskelbti, bet ir miegančią tautą prikelti ir ją suformuoti. Tuomet jeigu kaimo žmogus būtų buvęs užklaustas, kas jis yra, greičiausiai būtų atsakęs, kad katalikas. O Rytų Lietuvoje iš katalikų, kunigai tuojau lenkus padarė.

Taip pat ir tuomet niekas neskubėjo su "de facto" arba "de jure" pripažinimu. Neskubėjo Vakarų Europa, o Amerika ir tuomet buvo viena iš paskutiniųjų. Tėra tik mitas, kad nepriklausomybė buvo atgauta Wilsono doktrinos dėka. Wilsono doktrina tebuvo, kaip Gorbaciovo "perestroika". Maždaug tokios buvo išorinės sąlygos. Tačiau nelengvos buvo ir krašto viduje. Kraštas buvo karo nuniokotas, ypač buvo jaučiama savos inteligentijos stoka. Nors jos buvo nedaug, bet visa į darbą stojo. Dabar Lietuvoje yra jos perteklius, už tai ir susikalbėti darosi sunku. Kiekvienas yra "galva", už tai tuos pačius įstatymus jau treči metai perrašinėja.

Tuomet nebuvo laiko, be to, nebuvo "valdžios lovio", tad nebuvo dėl ko savo tarpe rietenas kelti. Visi stojo į darbą valstybės aparatą ir karines pajėgas sukurti, nes priešai iš visų pusių veržėsi. Nespėjus vieną atmušti, kiti du artėjo. Nežiūrint nelygios kovos, Nepriklausomybė buvo apginta, nors ir labai apkarpytose sienose. Lietuva beveik pusę savo

KRUVINOSIOS BYLOS KONTEKSTAS

Lina Pečellūnienė

Nekasdienis įvykis: pagabenti pustrėčių metų išsišlapstę sausio perversmo organizatoriai LKP pirmasis sekretorius M. Burokevičius ir ideologinio skyriaus vadovas J. Jermalavičius. Galime, kaip ir generalinis prokuroras A. Paulauskas, pasidžiaugti – ateina atsakomybės metas. Filmuoti kadrai primena: po Sausio 13 spaudos konferencijoje nusikaltėliai aiškino, kad nuotraukose tankų sutraiškinti žmonės – tik fotomontažas. Jermalavičius pasigyrė miegęs ramiai. Deja, neapsaugojo nusikaltėlių nė po žudynių paskelbta komendanto valanda, nepriklaidė nė "motina" Rusija. Žemė tokių nenešioja. LKP vadų suplanuoto perversmo metu 14 nužudytų, 700 sužeistų. Apie "profesionalių revoliucionierių pagrindininkų" sąžinę, matyt, nėra ko kalbėti. Morališkai mes juos jau tada pasmerkėme.

Dabar svarbiau teisinis įvertinimas. Sausio įvykių bylą prokuratūra sakosi jau ištyrusi ir parengusi teismui. Surinkti kategoriški įrodymai – valstybės perversmą ir žmonių žudymus organizavo LKP. Jos vadovai atsakingi tiesiogiai. Belieka ištardyti kaltinamuosius.

Truputį nustebino generalinio prokuroro atsakymas, kad V. Ivanovo ir Burokevičiaus su Jermalavičium bylos beveik nesusijusios. Stebina ir tardytojas K. Betingis: nusikalstamų LDDP ir LKP ryšių nenustatyta. "Šiai dienai", - jis pridūrė. Paskui paaiškino, kad prokuratūra tiria valstybės perversmo organizavimą nuo pat 1990 kovo 11 iki pučo pabaigos. Tik dar nenorėtų apie tai kalbėti.

Komunistai ir slapčiosios tarnybos nuo pat 1990 metų planavo iš "sąjūdinės" Lietuvos nuplėsti po dalį rytuose ir vakaruose. Sąjūdis su Landsbergiu turėjo būti už-

etnografinių žemių nustojo.

Jeigu nebūtų buvę Vasario 16-tosios ir nebūtų pavykę jos deklaracijos apginti, tai nebūtų buvę ir Kovo 11-tosios. Ir mūsų čia nebūtų! Būtumėme atsidūrę blogesnėje padėtyje negu gudai, kadangi mūsų mažiau tėra. Be to, nebūdami slavai, būtumėme buvę paskirti nutautinimui ar sunaikinimui. Tad su pagarba turime prisiminti tuos, kurie Nepriklausomybės atstatymą paskelbė ir tuos, kurie ją apgynė!

dusintas Kaune. Nepriklausomą valstybę turėjo pribaugti alternatyvios "tarybinės" struktūros. Jos jau buvo sukurtos ir mėgino veikti (Lietuvos SSR piliečių komitetas (aukščiausioji taryba), Petrausko prokuratūra, bankų-finansų sistema (Naujosios Vilnios komercinis bankas), rytų Lietuvos autonomija ir kt.).

Beje, kurgi autonominių byla, taip ryškiai sublizgusi prokuratūroje, o dabar nutylima?

Jeigu bylas atkurs vieną nuo kitos ir nagrinės tik atskirus nusikaltimus, išplėstus iš nuolatinio kėsinosi prieš valstybę konteksto, be abejo, liks nutylėti nusikalstami ryšiai. Abiejų kompartijų irgi.

Norėtume atkreipti prokuratūros dėmesį į dokumentą, spausdintą "Lietuvos aide" (1992 05 21), kuriuo SSKP CK reikalų valdyba leido naudotis kompartijos turtu Lietuvoje Brazausko ir Burokevičiaus partijoms po lygiai. Jei padalino turtą, tai, matyt, ir pareigas, ir paskirtį, ir atsakomybę. Po lygiai. Slaptame dalybų dokumente Brazauskas ir Burokevičius išraitė savo parašus. Dabartinis Lietuvos Prezidentas neprotestavo prieš tokias dalybas. O juk privalejo pareikšti: tai – Lietuvos valstybės turtas. Ilgą laiką abi partijos ir disponavo turtu taip, kaip nurodyta dokumente. Ir centro komiteto rūmais dalinosi, ir rajonų komitetais. Keletą pastatų "dosnioji" Brazausko partija padovanojo valstybinėms įstaigoms. Bet "dovanojo" būtent tuos, kuriuos Maskvos motininė partija buvo paskyrusi Burokevičiui. Tie, žinoma, puolė jėga atsiimti. LKP be platformos (LDDP) tyliai stebėjo susidūrimus.

AKTUALŲS TARPTAUTINIAI IR LIETUVOS VIDAUS REIKALAI

(Atkelta iš 1 psl.)

galimą Seimo narių ir ministrų pajamų deklaravimą, tai susižavė ir su Bernatono pastangomis, kad nebūtų deklaruojamos Prezidento pajamos.

Dėl socialdemokratų pareikštos interpelacijos Vyriausybei, V. Landsbergis pasakė, kad būtų labai įdomu pamatyti, kuo socialdemokratai disponuoja, kiek turi juos remiančių parašų iš LDDP frakcijos pusės, tada galima būtų pasvarstyti ir opozicijos nuostatas prak-

Ir tai nėra nusikalstamų ryšių įrodymas?

"Niekada neužmiršiu, su kokia piktdžiuga vicepremjeras A. Brazauskas AT deputatus informavo apie prasidedančią ekonominę blokadą, su koku pasiskondėjimu pranašavo greitą Lietuvos ekonominį krachą!" – rašo K. Saja (La, 1992 09 30).

Tuo metu K. Prunskienė parvežė Maskvos koridoriuose sukurtą "moratoriumą".

Sausio įvykiai buvo brandinami greitai. LDDP paruošė dirvą: kalbėjo tais pačiais žodžiais kaip ir Burokevičiaus atskalūnai apie fašizmą, diktatūrą, darbo žmonių engimą. Kirkilas prasitarė, kad abiejų partijų tikslai tie patys, tik priemonės skiriasi. Brazausko ir Burokevičiaus partijos turėjo ir ryšininkus. Ar domisi jais prokuratūra? O Prunskienės kainos? Negi jų kėlimas prieštaraujant AT liks pavadintas tik vyriausybės klaida? Nebūkime naivūs, kad visokie jazovai ir kriūkškai tikėjo Burokevičiaus paistalais ir Jermalavičiaus ideologijom. LDDP suformavo Maskvos nuomonę: visa darbo Lietuva esanti pasipiktinus fašistiniu Landsbergio režimu. Tankams buvo pasakyta: pasipriešinimo nesusilausite.

Įvyko stebuklas: lietuviai mirė už tėvynę ir ją apgynė be jokių ginklų.

Kažkaip keistai apmirė Stakvilevičiaus komunistų frakcija LDD partijoje. Bet užtat atsirado V. Petkevičiaus kietoji programos grupė. Komunistai bando legalizuotis kairesne negu LDDP A. Visocko "socialistinio atgimimo" partija. Ne už gražias akis LDDP susirinko visus Burokevičiaus platformininkų ir autonomininkų balsus. Reikia tesėti rinkimų pažadus.

Slapto LKP suvažiavimo metu Baltarusijoje nuskinotos tik galvos – Burokevičiaus su Jermalavičium.

(Nukelta į 8 psl.)

tiškai, ar tikslinga dabar keisti vieną LDDP Vyriausybę į kitą LDDP Vyriausybę. Gali būti, kad pačiai LDDP tai būtų naudinga, gal ji pati, kaip ne kartą yra buvę, veikia socialdemokratų rankomis, nes vienos LDDP vyriausybės pakeitimas kita palengvintų vėl teisintis dėl savo veiklos ir pratęstų LDDP vyriausybės veiklą, suteikiant naują kvėpavimą ir leidžiant apsiginti nuo kritikos.

Rasa Rastauskienė, Lietuvos Respublikos Seimo Opozicijos atstovė spaudai

KŪRYBA IR MOKSLAS

MITOLOGINIAI ĮVAIZDŽIAI KERAMIKOJ

Henrikas Stasas

East West meno galerija Clevelande nuo š.m. sausio 14. iki vasario 18. ekspozuoja dviejų dailininkų jungtinę meno parodą pavadinimą: "Earth and Sky – Žemė ir dangus".

Žemę keramikos darbais atstovauja dail. Nijolė von

kad grožis, gėris ir tiesa yra amžini. Kadangi grožio jausmas žmogaus paveldėtas iš prigimties, tad ir priešistorinis žmogus šalia kasdieninių darbų, atlikdavo ir tokius, kurie tenkino jo dvasinius polėkius.

Seniausia tokių darbų

jau galima spręsti, kad ji turėjusi artimą ryšį su žmogumi ir net jo anatomija. Štai, kad ir vaza: ji turi kojas, liemenį, kaklą ir net rankas. Iš to matome, kad tai buvo pirminė žmogaus sukurta forma. Persų ir hititų laikotarpyje išsivystė keramikos tipas, kuris vėliau turėjo žymią įtaką į vakarų keramiką.

Grįžkime prie parodos, kurioje dail. Nijolė von Kiparski yra išstačiusi 28 keramikos darbus. Apskritai visi yra priešistorinio meno įtaigoti ir parodos lankytoją nukelia į paslaptingus amžius, kada priešistorinio žmogaus mąstymą lėmė tikėjimas ir mitai. Žmogus tada buvo įprasminęs visus žemės ir dangaus reiškinius: gyvūnų, augalų bei pačio žmogaus atsiradimą ir mirtį. Savo kūrybai temas ir idėjas dailininkė kaip tik semiasi iš tų laikų, t.y. iš mitų pasaulio. Ji tiki, kad tam tikra priešistorinio žmogaus jausmo dalis yra likusi ir mums iki šių dienų.

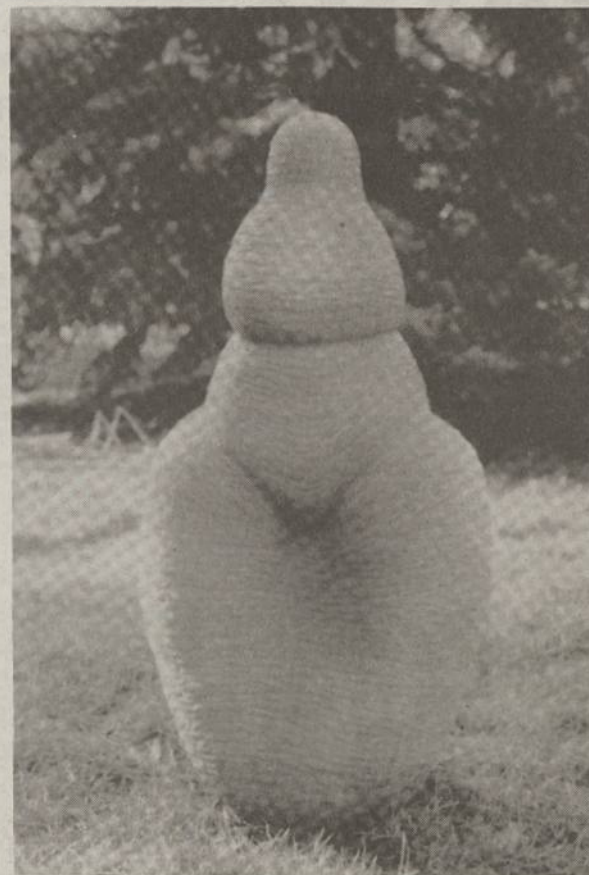
Todėl daugumą jos kūrinių sudaro mitinės būtybės, tarp kurių dominuoja pelėdos. Šalia pelėdų iškyla gyvatės, deivės, skrendanti moteris, jūrų gyvūnai ir keletas sieninių keramikos darbų. Kalbant apie pelėdas tenka pasakyti, kad jos kaip mitinės būtybės, nesipuošia paukščiui derančiomis detalėmis, o turi tik bendrą siluetinę formą. Viena jų išsiskiria mitiniu pavadinimu "Uroboric" ir vaizduojama, kaip abiejų lyčių (vyriška ir moteriška) būtybė. Uroboric arba Auroboros terminas yra susijęs su drakonu bei gyvate.

sritis yra keramika, kuri laikoma ir seniausia meno forma. Ji taip sena, kaip ir pasaulio civilizacija. Tobuliausiai keramika reiškėsi tose tautose, kurios buvo pažangesnės ir kurios jau praktikavo žemės ūkį. Iš pirmųjų keramikos radinių

Kiparski, o dangų piešiniais, kolažais bei tapyba – Jacqueline Parsons.

Atrodo, kad dailininkės savo parodos pavadinimą parinko sąmoningai ir gana tiksliai, nes juk keramika yra žemės produktas: sukurtas iš žemės, vandens ir ugnies, o spalvomis išreikšta kūryba daugiau siejasi su dangaus mėlyne.

Dail. Nijolė von Kiparski sąryšį su paroda yra atspausdinusi ir trumpą pareiškimą (statement), kuriame ji keliais sakiniais apibūdina savo kūrybinius polėkius ir amžius, kuriuos ji nori iškelti savo kūryba. Tai kaip tik labai aiškiai matosi iš parodoje jos išstatytų keramikos darbų. Tas parodo, kad dailininkė ypatingai domisi priešistorinių žmonių kūryba, jų filosofija, tikėjimu ir mitais. Kaip kiekvieno laikotarpio mene, taip ir priešistorinio laikotarpio mene atsispindi ne tik to laikotarpio dvasia, bet ir kasdieninis gyvenimas. Tik gyvenimo įvykiai, menininko akimis žiūrint, perduodami mums tam tikra tvarka, simetriškai ir perspektyvoje. Juk meno tikslas įrodyti,

"Gyvatės karalystė" stabas. (29" aukščio).

Gyvatei susiraičius į skritulį priešistoriniai žmonės žiūrėjo amžinos gyvybės egzistavimą bei gyvybės testinimą. Toliau mitas sako, kad gyvatė, prarijusi savo uodegą, pagimdė abiejų lyčių gyvūną. Tad ši mintis ir atitinka dailininkės pelėdai.

Apskritai pelėdos ir gyvatės vaidmuo mitų pasaulyje labai senas. Šie gyvūnai mitų pasaulyje reiškėsi, kaip kosminės gyvybės ir energijos simboliai. Čia dar visas ciklas mažesnio formato pelėdų į kurių akis dailininkė nukreipusi pagrindinę dėmesį. Žiūrint į jų akis jaučiama kažkokia paslaptinga jėga. Jau nuo priešistorinių laikų pelėda žinoma, kaip mirtį pranašaujantis ir gilios išminties gyvūnas.

Kiti kūriniai: "Nepaklusnioji deivė", "Paukščių deivė" ir "Skrajojanti moteris", taip pat dailininkės vaizduojamos, kaip mitinės būtybės. Būdingi šių būtybių sparnai, kurie atrodo kaip amputuotos galūnės. Reikia manyti, kad dailininkė šiuos gyvūnus tokiais sparnais sukūrė sąmoningai, nes priešistorinių laikų deivės su erdve ir dangum jokio ryšio neturėjo. Jos į erdves nekildavo, nes savo energiją sėmėsi iš žemės ir vandens.

Dar keli kiti įdomūs kūriniai, tai du jūrų gyvūnai. Šie kaip atsiskleidę lotoso žiedai žavi akį savo grakštumu ir švelniu spalvų pasikeitimu. Apskritai visi čia matomi keramikos darbai pasižymi gracingomis linijomis ir harmoningais spalvų tonais. Dailininkės artimas ryšys su gamta ir

mitų pasauliu čia atrodo geriausiai išreikštas žemės, vandens, oro ir ugnies junginiu, kurio rezultate ir gimė šie įdomūs keramikos kūriniai.

Kadangi visa jos kūryba atremta į priešistorinius laikus, tad ir savo darbui pasirinko metodą, kuris tais laikais jau buvo naudojamas. Savo figūras dailininkė lipdo iš atskirų žiedų ar virvelių. Rankomis pagaminami iš masės žiedai ar virvelės ir dedamos viena ant kitos iki užbaigiant kūrinį. Toks metodas jau buvo naudojamas 3000 metų pr. Kristų gaminant puodus. Šiuo būdu nulipdytas keramikos kūrinys įgauna labai gražų, lyg išgraviruotą paviršių. Tad matome, kad priešistorinių laikų žmogus buvo netik mitologinė būtybė, bet ir mene turėjo savo kūrybinę išraišką.

Dailininkė Nijolė von Kiparski yra gimusi Lietuvoje. Clevelande baigė Western Reserve universitetą B.A. laipsniu iš sociologijos. Vėliau Cuyahoga Com. Collegiją gaudama diplomą iš dantų higienos ir Edinboro universitetą, kur gavo diplomą iš keramikos.

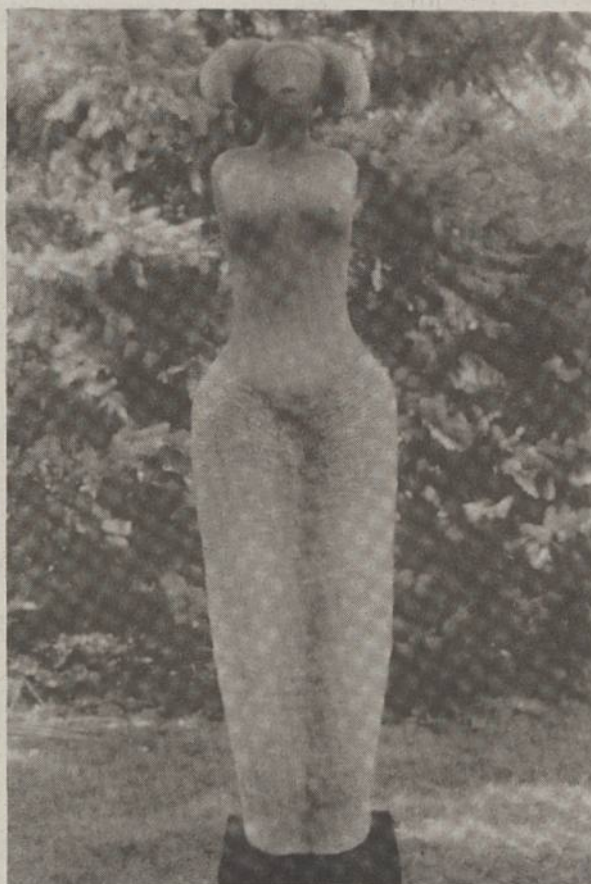
Su savo kūryba dalyvavo įvairiose parodose: 1988 m. May Show Meadville, Pa., "Mythologies II" taip pat Meadville, Pa., Clevelande Pentagono galerijoje ir dabar East West galerijoje.

Galerijos adresas: 13127 Shaker Square Cleveland, OH 44120.

Galerija atidaryta nuo trečiadienio iki sekmadienio imtinai nuo 12:00-5:00v.

"Paukščio dievaitė II" (26" aukščio)

"Dievaitė su ožio ragais"

Išvyko į Dievės dausas...

MARIJA ALSEIKAITĖ – GIMBUTIENĖ

Bronys Raila

Ji gimė Lietuvos sostinėje Vilniuje 1921 m. sausio 23 dieną dviejų plačiai žinomų Lietuvos veikėjų ir medikų šeimoje. Tėvas buvo žemaičių kilmės Vilniuje įsigyvenęs medicinos daktaras Danielius Alseika, uolus

kaip Europos archeologijos, tautotyros, slavistikos ir lituanistikos profesorė (pirmoji čia įvedusi ir kurį laiką dėsciusi kalbininkams lietuvių kalbos kursą).

Šalia nelengvų šeimyninių prievolių, lietuviškai

suteikė garbės daktarės titulą, ir kur ji dar spėjo pasakyti vieną iš pačių gražiausių jos gyvenime prakalbų apie save, apie Lietuvą ir apie mokslinį darbą.

Grįžusi į Topangą, kur turėjo įsigijusi jaukią sodybą prie tarpeklio kalvų, Marija jau beveik nebepakilo nuo stiprėjančios ligos slėgties ir 1994 metų vasario 2 dieną 8 val. rytą mirė UCLA ligoninėje, ką tik užbaigusi savo amžiaus 73 metus. Įvykdant velionės valią, jos kūnas buvo sudegintas, o pelenai išsiunčiami Lietuvon tenai palaidoti.

Tuo buvo įvykdytas josios troškimas būti prie artimųjų Lietuvoje ir dausose dvasiškai susijungti su lietuviška Dieve, kurios atpažinimui, moksliniam ir dvasiiniam kultui ji buvo paskyrusi savo gyvenimo vėlausius dešimtmečius.

Mokslinė veikla ir raštai

Prof. dr. Marija Birutė Alseikaitė-Gimbutienė savo talentu, erudicija ir darbštumu, kaip retai kuris kitas iš užsienio lietuvių, Europos ir Amerikos mokslo pasaulyje, ypač proistorės, archeologijos ir tautotyros srityse buvo pasiekusi visuotinio pripažinimo, įvertinimo ir kai kuriais atžvilgiais išskirtinos pagarbos, net adoracijos.

Tačiau ji niekad nepasitraukė ir iš lietuvių kultūrinės ir protarpiais visuomeninės veiklos, nors tam vos trupinius laiko teturėdama. Aktyviai dalyvaudavo Santaros-Šviesos Federacijos sąskrydžiuose, su paskaitom lietuvių draugijose ar klubuose, vykdavo anuomet nelengvomis aplinkybėmis į Lietuvą moksliniais ar šeimyniniais tikslais: aplankyti senutę motiną, mylimą pusėsėsę prof. Meilę Lukšienę, daugelį kitų bendramokslių bei profesinių kolegų, taip pat arčiau susipažinti su okupuotos sovietinės Lietuvos padėtimi, pasukti atkreipti į tai lietuvių kultūros ir politikos veikėjų dėmesį užsienyje, dėl ko ji ne sykį patekdavo į vadinaimųjų kontroversijų sukūri, sulaukdama nieku nepagrįstų priekaištų.

Tačiau jos nuolatinis dėmesys ir darbai buvo universitetinės studijos, seminarai, paskaitos, konferencijos, kasinėjimų išvykos, bendravimai su Amerikos ir kitų tautų archeologais, ir bene svarbiausioji sritis – rašymas gausybės straipsnių tos srities moksliniuose žurnaluose, taip pat studijinė ruošia ir parašymas stambių mokslinių veikalų archeologijos, proistorės, folkloristikos, mitologijos etc. problemomis, iš kurių Ame-

rikoje vienas kitas jau būdavo vartojamas kaip vadovėlis studentams, studijuojantiems tų sričių disciplinas.

M. Gimbutienės straipsnių, esė bei studijų sąrašas būtų toks ilgas, kad netilptų laikraštinio nekrologo rėmuose, o būtų įmanomas atlikti nebent šios srities specialistų. Prabėgom čia paminėsiu tik kai kuriuos stambesnius ir stambiausius jos veikalus.

Be jau minėtos Laidotuvų tyrinėjimo vokiškosios disertacijos, kurios santrauka buvo parengta ir lietuvių kalba, ji dar parašė lietuviškai esė apie "Mūsų protėvių pažiūras į mirtį ir sielą" (1947 m.), vėliau anglų ir lietuvių kalbomis svarią studiją apie "Baltus" (1958 m.). Beje, ji mėgdavo ir pasi-stengdavo į visus savo veikalus, kur tik atsirasdavo tinkamų progų, įterpti ir lietuviškų duomenų bei po-

žvilgių, arba paskirdavo kuriai nors temai specialią studiją, pvz., apie "Lietuvių liaudies meno senąjį simbolizmą".

Šiaip jau dėl suprantamų aplinkybių visi stambiausieji jos veikalai teko rašyti anglų kalba, ir berods nė vienas dar nesulaukė lietuviškų vertimų. Du stambūs tomai, praskynę jai kelią į archeologijos mokslų tarptautinį pasaulį, buvo "Rytų Europos proistorė" (1956 m.) ir "Centro ir Rytų Europos bronzos amžiaus kultūros" (1965 m.). Betgi įdomiausi ir patys originaliausi josios veikalai buvo trys stori ir puošniai išleisti tomai: tai "Senosios Europos dievai ir dievės" (1982 m.), "Dievės kalbėjimas" (1989 m.) ir pats vėliausias "Dievės civilizacija", su kuriuo čia rašantis dar nespėjo susipažinti.

(Bus daugiau)

DVI AGNĖS LUKŠYTĖS KNYGOS

K. Barėnas

(Tęsinys iš praėjusio numerio)

1993 metais baigiantis Vilniuje pasirodė Agnės Lukšytės novelių knyga **Baltoji chrizentema**, kurią Hario Lukšės lėšomis išleido Mokslo ir enciklopedijų leidykla. Joje sudėti 9 kūriniai.

Gyvendama Australijoje, rašytoja ir rašo apie tą kraštą. Septynis tų kūrinių pasakoja lietuvių moteris, o du pateikiami trečiu asmeniu. Lietuvė pasakoja, dalyvaudama ir kai kurių kūrinių veiksmė. Kelios tų novelių skirtos pavaizduoti vien lietuviams. Didžiama novelių veikėjauja australai ir šiek tiek kitataučiai.

Agnei Lukšytei būdinga, kad beveik visuose kūriniuose ar koks paukštis įdomiai įpintas, ar žvėrelis, ar gėlės. Ne tik būdinga, bet ir įdomus jos sugebėjimas pasirinkti tokius siužetus ir taip sureikšminti savo kūrinius. Visi tie gyviai ar augalai mūsų rašytojais nėra tik tokie, pro kuriuos praeidamas kūrinio veikėjas gal tik pakels akis pasižiūrėti ir tuoj užmirš.

"Balandžio agonijoje" įstaigos moteris sujaudina balandžių poros mirtis. Įstaigoje ne tik apie tai kalbama, ne tik pro langus stebima, kas su jais darosi, bet net bandoma vieną gelbėti. O viskas pasibaigia netikėta gaida. Istoriją pasakojančią lietuvių įstaigos viršininkas nedraugiškai paklausia, ką jai primena tie balandžiai, ir ji atsakė, kad graikų raidę omega, nes tuomet mokėsi

tos kalbos, ir viena bendradarbė australė dėl to prasitarė, kad ji kvaila, ir visi juokėsi, ir pasakotoja kartu kvatojosi, laikydamosi dėsno, kad nereikia net ir tarp nedraugų įsigyti prieštų. Australai tada neapkentė dirbti atgabentų pabaltiečių. Tikėtina, kad net nei kvaila ją pavadinusi australė, nei tie, kurie kvatojosi, nežinojo, kas ta omega.

Kad kitas novelės veikėjas Artūras Bušas yra piktas ir nedraugiškas, rašytoja pakankamai pagrindė. Parodyta, kaip jis nesugeba su kaimynėmis sugyventi, kaip susargdina moterų globojamą katiną Rainį, bet nešiojasi ir sunkiai sąžinę sleigiantį nusikaltimą prieš žmoniskumą, apie kurį prastaria tik prisigėręs. Pirmojo pasaulinio karo metu jis nušovė beginklį vokiečių. Šuniukas suveda netyčia susitikusias dvi lietuves kitoje istorijoje, ir skaitytojas susipažįsta su likimu šįkart vien tik poros lietuvių.

Su gėlėmis susijęs "Šizofrenike" vaizduojamo Jono Stuko likimas. Rašytoja atskleidžia jo ligos požymius. Jei ne tos pasakotojos dėmesį patraukusios zefiran-tės, turbūt nebūtume turėję istorijos apie nesugebėjusią naujose sąlygose išlaikyti savo noro didžia neštis lietuvių moterį, net ir jai padėjusį vyrą paaukojusią, kad galėtų susilyginti su turtuolėmis, ir dar įdomesne kita, kurios lietuviškumas jau sunkiai beatpažįstamas.

(Nukelta į 8 psl.)

A.A. Profesorė dr. Marija Gimbutienė.

lietuvių kultūros skleidėjas ir istorikas, parašęs studiją apie "Lietuvių tautinę idėją istorijos šviesoje" ir kt. Motina buvo šiaulietė Veronika Janulaitytė, akių daktarė, žinomos Janulaičių šeimos atžala.

Su sūnumi Vytautu ir mažamete dukterimi Marija Birute iš lenkų okupuoto Vilniaus 1931 metais motina persikėlė į Kauną. Čia Marija baigė Aušros gimnaziją ir karo metais studijavo Kauno Vytauto D., po to Vilniaus universitetuose lituanistiką, proistorę ir architektūrą. Įstokėjusi už inžinieriaus Jurgio Gimbuto, 1944 metais nuo sugrižtančios sovietinės okupacijos pasitraukė į Vakarų Vokietiją, kur Tubingeno universitete toliau studijavo archeologiją bei folkloristiką ir 1946 metais studijas baigė daktarės laipsniu, parašiusi disertaciją apie "Laidotuves priešistoriniais laikais".

Vėliau atvykusi į Amerikos Jungtines Valstybes, apsigyveno Bostone, toliau tęsė studijas ir pradėjo mokslinę karjerą Harvardo universitete, vėliau metus specializavosi Stanfordo universitete ir nuo 1963 metų jau pastoviai įsitvirtino Kalifornijos universiteto Los Angeles padalinyje (UCLA),

auklėjant ir išmokslinant dukteris Danutę, Živilę ir Rasą, Marija plačiai įsijungė į vairių gretimų mokslinių sričių bei įstaigų veiklą, vadovaudavo archeologinių kasinėjimų išvykoms pietryčių Europoje, organizavo kultūrinės parodas, dėl ko kartą "Los Angeles Times" dienraščio 1968 metais buvo išrinkta, tų metų žymiausiąją moterim mokslinėje ir kultūrinėje šio miesto veikloje.

Kalifornijos universitete Marija Gimbutienė pastoviai išdirbo ligi pensijos, o ir po to ligi paskutinių mėnesių nepaliovė artimam bendrauti su profesūros kolegomis ir nepasitraukė iš akademinės bendruomenės akiračių.

Deja, pasireiškus vėžio ligos simptomams, jau prieš dešimtmetį Marijos sveikata ėmė šlubuoti. Bet ji nepalūžo po kelių operacijų, vėl sustiprėdavo ir neatlaidžiai tęsė savo darbą – rašė mokslines knygas ir gausybę straipsnių. Galiausiai, nors ir su didžiule įtampa ir kentėjimais, 1993 metų vasarą paskutinį kartą (neminint kelių ankstyvesnių kelionių Lietuvon) ji tiesiog su heroišku užsispyrimu dar rizikavo nuvykti į Lietuvą, kai Lietuvoje universitetas jai

KARKLO DŪDELĖ

Per naktį grojau karklo dūdele,
Dūdelė plyšo paryčiais.
Ėjau ir nežinojau, kad einu
Pražydusiais laukais.

Kalbinau ir vėją, ir šešėlį –
Jie ruošėsi ramiai miegot.
O aš ėjau laukais ir vis norėjau
Dar dūdele pagrot.

Tokios nakties tikrai daugiau nebus.
Nebus ir man ir jai nebus.
Dūdelė plyšta, kaip žmogaus širdis,
Kaip vienišas žmogus.

1979 gegužės 15

Ilgametis Dirvos redaktorius, rašytojas Balys Gaidžiūnas, nepaprastai daug triūsęs lietuviybės labui Amerikoje, š.m. kovo 5 d. apleidžia šią šalį ir grįžta į jo taip išsiilgtą ir eilėse apdainuotą Tėvynę – Lietuvą.

VILTIES draugija ir DIRVOS redakcija, atsi sveikindamos su B. Gaidžiūnu, linki jam stiprios sveikatos ir geriausios kloties Lietuvos padangėje. Tenuolat ji būna giedra, be ūkanų, liudėsio ir pavojų.

Keletas akimirų su

GYVENIMO KRYŽKELĖSE

Antanas Butkus

Darnioje, stambaus Dauderių kaimo (Baisogalos valsčius, Kėdainių apskritis) ūkininko, Karolio Gaidžiūno šešių vaikų šeimoje 1911 metų laprio mėn. 25 gimė tretysis sūnus, pagrandukas Balys, paveldėjęs su kaupu tėvų darbštumą, teisingumą, sąžiningumą, jautrumą, meilę Tėvynei ir artimui.

Dar lankydamas Valstybinę Kėdainių gimnaziją, aktyviai dalyvavo visuomeninėj veikloj, skaitydamas paskaitas, kurių klausytis sueidavo net ir apskrities valdininkija. Jos buvo turiningos, stiprinančios meilės Tėvynei ir patriotizmo jausmus, perteiktus gražiai eiliuotais posmais.

Studijuodamas Žemės ūkio akademijoje Dotnuvoje aktyviai reikėsi Jaunosios Lietuvos korporacijoje, kuriai pirmininkavo. Pagal tradiciją vyresniųjų kursų studentai prieš mokslo metų pradžią eidavo į Dotnuvos geležinkelio stotį pasitikti atvykstančių fuksų. Viena tokia kelionė buvo lemtinga Baliui: fuksų tarpe buvo Nastutė Eidukevičiūtė, graži, linksma, judri stambaus

Suvalkijos ūkininko vienuolė. Abipusis susižavėjimas iš pirmo žvilgsnio greitai peraugo į tvirtą draugystę ir meilę, kuri lydėjo juos visą gyvenimą.

1936 metais užbaigęs Akademiją ir gavęs agronomo ekonomisto diplomą, pradėjo dirbti Žemės ūkio rūmuose. Ypač domėjosi žemės ūkio spauda. Su spaudos techniniais darbais plačiau susipažino komandiruočių į Vokietiją metu. 1936–1939 m. redagavo "Jaunąjį ūkininką", Žemės ūkį", vadovavo radio laidai ūkininkams, buvo Žemės ūkio rūmų spaudos skyriaus redaktorius. Jo veikla tuo laiku Klaipėdos krašto ūkininkų tarpe, organizuojant jaunųjų ūkininkų ratelius, skatinant pavyzdinę ūkininkavimą, turėjo ir lietuvišės skleidimo tikslus.

Atėjo nelemti 1940 metai. B. Gaidžiūnas atleidžiamas iš darbo, slapstosi, organizuoja pogrindžio veiklą, brandindamas Lietuvos laisvės planus. Vokiečių okupacijos metais buvo Lietuvos išlaisvinimo komiteto narys, Vyriausiojo Lietuvos

Išlaisvinimo komiteto organizatorius ir jo vicepirmininkas.

1944 m. B. Gaidžiūnas vokiečių areštuojamas, kalinamas sunkiųjų darbų kalėjimuose iki karo pabaigos, kol buvo išlaisvintas amerikiečių karių. Kažin ar būtų sulaukęs išlaisvinimo, nenu miręs iš bado, jei ne žmonos Nastutės rūpestis, jos maisto perdavimai.

Nepaprastai sunkus kalėjimų laikotarpis neužgesino jo širdy tautos žiburio, neišdildė laisvės Tėvynei troškimmo. Nuo 1945 pavasario iki 1949 lapkričio 1d. B. Gaidžiūnas vėl buvo VLIK'o ir Vykdomosios tarybos narys, organizavo tautininkų veiklą Vokietijoje, buvo Lietuvių Tautinio sąjūdžio pirmininku. Atvykęs 1949 m. gruodžio 1d. į Clevelandą, pradėjo dirbti Dirvos redakcijoje. Čia organizavo Vilties draugiją. Virš trijų metų redagavo savaitinį parapijos leidinį "Mūsų žingsniai".

Ir saulėtas, ir rūšias gyvenimo dienas, kartos širdgėlą, kančias ir skausmus, meilę ir ilgesį lino žiedo, smūtkelių šaliai, šviesius jaunystės prisiminimus išleido atskiromis poezijos knygomis: "Jaunystė arimuose", 1936 m., "Žaliuojanti žemė", 1937 m., "Rūpesčių dienos", 1946 m., "Pakeliui į mirtį", 1948 m., "Vieneri metai ir viena savaitė", 1950 m., "Septyni paskutiniai Kristaus žodžiai lietuvių maldose" ir "Mano kartos likiminiai metai", 1980 m., "Bernelių mišios", 1981 m., "Ir saulėtos ir rūšios dienos", 1986 m., "Lietuvos madonų šventovė", 1988 m.

B. Gaidžiūno eilėraščių spausdinta leidiniuose Tretieji vainikai ir Vainikas – Kryžius – Lietuva. Jis yra parašęs didelį pluoštą gerų ir prasmingų publicistinių straipsnių, skelbtų periodinėje spaudoje.

PALIKITE NORS LANGĄ

Sustokit, nenaikinkit,
Jūs viską verčiat iš šaknų –
Praeities tikrovę, garbę mūsų,
Kad prisikelt neliktų pamatų.

Palikite nors langą,
Neišdaužykite stiklų,
Pro jį žiūrėjo mano motina
Kai paskutinį kartą ėjau iš namų.

Paimsiu tajį langą,
Palangę nešių ant pečių,
Ten vakarais dainavo seserys,
Ten pilna skausmo ir vilties ženklų.

Nešluostysiu net dulkių –
Ir dulkės man gyvi ženklai.
Jos gulė džiaugsme ir varge,
Lango stikle mūs giminės veidai.

1983 vasario 28

Balio Gaidžiūno poezijos knygos "Mano kartos likiminiai metai" iliustracija.

Dail. J. Račila.

Baliu Gaidžiūnu

"KAI GRĮŠIU TEN, KUR AUGAU"

Gediminas Kijauskas S.J.

Balys Gaidžiūnas vieną savo eilėraščių pavadino: "Kai grįšiu ten, kur augau" (*Ir saulėtos ir rūšios dienos*. 1986, p. 94). Jame jis mąsto apie savo jaunystę, gimtinę, mokyklą, šventorių ir procesijas, užėigos vietą, susitikimą su draugais. Jis siūlo jiems nekalbėti apie skaudžią praeitį, vargus, o žvelgti į rytojų: "Geriau sumeskim – ką rytoj darysim, Kaip kelsime gyvenimą iš naujo, Kad rykštė svetima ir vėl svetur nevytų."

Tai tarsi modernių laikų Odisejas. Senosios graikų mitologijos herojus buvo Itakės karalius. Grįždamas iš Trojos karo, jis patyrė daug fantastinių nuotykių. Savo gudrumu įveikė visus sunkumus ir parvyko pas ištikimąją žmoną Penelopę. Balio Gaidžiūno nuotyčiai irgi artėja prie fantastinių. Skirtumas tik tas, kad jo nuėitas kelias nėra išivaizduotas, o pilnai išgyventas ir įsirašęs į gyvenimo knygą. Tėvynė Lietuva jam visą žemės kelionę buvo kaip ta ištikimoji Penelopė. Ir jis jai ištikimas.

Būdamas penktaj klasej jau pabandžiau ir į laikraščius pasiųsti. Kai atspausdino – buvo savotiška šventė. O kai kiek vėliau muz. K. Griauzdė *Jau pražydo sodė vyšnios* eilėraščiui parašė muziką ir ją pradėjo Karo mokyklos kariūnai dainuoti, tarp vienmečių galėjau ir į puikybę kiek pasikelti.

"Rašiau jauniems ir vyresniesiems ūkininkams, redagavau jų laikraščius, knygeles ir knygas, važinėjau po kaimus skersai ir išilgai visą Lietuvą. Ir, kaip kiti sakė, ūkininkavau liežuvio ir plunksna..."

"Užgriuvus okupacijoms, kaip ir daugelis kitų mano bendraamžių, išėjom pasipriešinimo organizuoti. Už tai vėl teko išeiti naujus "mokslus" kalėjimuose ir kacetuose. Ką tada parašiau ir vėliau *Rūpesčių dienos* atspaudžiau, buvo tikrai rašyta krauju, o to kraujo jau mažai tebuvo likę smegenims maitinti.

Žvelgiant atgal – geros kūrybos tik trupiniai. Dar nors tiek džiugina, kad kadaise jauniems ūkinin-

dos klausimus."

Rusams įsiveržus į Lietuvą 1940 m., organizavo pagrindžio veiklą. Vokiečių okupacijos metais buvo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto narys, Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto organizatorius ir jo vicepirmininkas. 1944 pradžioje vokiečių areštuotas ir kalintas įvairiuose Vokietijos kalėjimuose. Karui baigiantis, amerikiečiai kariai jį išlaisvino. Iki 1949 XI 1

Balys Gaidžiūnas ir ištikimoji jo gyvenimo palydovė Nastutė, švenčiant bendro gyvenimo 50-ties metų sukaktį.

Diskusijose gimsta tiesa... B. Gaidžiūnas ir Clevelando Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos parapijos klebonas kun. G. Kijauskas S.J.

Leiskime pačiam Baliui Gaidžiūnui prabilti į mus. "Augau kietai dirbančioj modernėjančio ūkininko šeimoj. Mūsų kaimas, Aukštaitijoje, jau 1911 m. buvo išėjęs į vienkiemius. Ir trobų stogai, kada gimiau, jau buvo nusimetę šiaudines kepures.

"Mus, vaikus, beveik vienintelius iš tos apylinkės, leido į mokslus, o vasaromis taip rūpestingai kinkė į visokius ūkio darbus, kad tikrai jutom žemės duodamo vaisiaus vertę, jo saldumą, o anksti kėlus, neapsakomą vasaros saulėtekio gražumą..."

"Gimnazijoje kūryba prasidėjo rašymu į mergaičių knygeles, tada mūsų vadinama 'Ilgam atminimui'.

kams rašytų eilėraščių dalį, mūsų laisvės kovų partizanai, sau dainomis prisitaike." (*Tretieji vainikai*, 1975, p. 40).

Savo odisejišką kelionę Balys Gaidžiūnas vertina su dideliu kuklumu. *Lietuvių enciklopedija* apie jį sako: jis "agronomas, rašytojas, visuomenės veikėjas. 1931 baigė Kėdainių gimnaziją, 1935 Žemės ūkio Akademiją Dotnuvoje. Akademijoje aktyviai reikėsi Jaunosios Lietuvos korporacijoje ir jai pirmininkavo. 1936 parašė diplominį darbą "Žemės ūkio spauda Nepriklausomoje Lietuvoje" ir gavo diplomuoto agronomo ekonomisto vardą. Daugiausia gilinosi į žemės ūkio spau-

vėl buvo Vliko ir Vykdomosios Tarybos narys, Lietuvių Tautinio Sąjūdžio pirmininkas, organizavo tautininkų veiklą Vokietijoje. Atvykęs į JAV 1949 XII 1, Clevelande pradėjo dirbti Dirvos redakcijoje, ėmėsi organizuoti Vilties Draugiją..."

Tarp jo raštų priskaičiuojame: 4 publicistiniai leidiniai, 7 poezijos, jis redagavo eilę laikraščių, metraščių, almanachą. Vokietijoje padarė stovyklinio lietuvių gyvenimo ir veiklos dokumentinį filmą.

Dabar ryžtasi: "Grįšiu ten, kur augau," nes: *Čia tėviškė, čia šaknys, čia versmė Čia mūsų giminės nepabaigta giesmė.*

1. *Kada pirmą kartą pajutote dvasinį potraukį poezijai ir, jeigu nepaslaptis, kam buvo skirtas pirmasis Jūsų eilėraštis?*

Neturint jokių rašytinių užrašų – labai sunku atsekti, kurį rašinį galėtum vertinti, kad jis jau yra eilėraštis. Greičiausia, kad pirmas eilėraštis, geriau sudėsčius, buvo pasakytas, o ne parašytas.

Mano vaikystė gal kiek kitaip klostės, negu kitų mano mažo kaimo vaikų. Tė-

torių, gamtininką Jurgį Eliasoną. Jis, pertraukų metu, dažnai žvalgydavos koridoriuose, ką jo auklėtiniai daro. Ir vieną dieną, už išdykavimus, mane nusivedė į savo kabinetą. Pasisodino, gerai apžiūrėjo ir pasakė: Už išdykavimą bausmė tokia: Ateina Vasario 16. Žinai koks mūsų miestas. Tai šventei paruošk 20 minučių paskaitą ir ją perskaitysi kino salėje pertraukos metu. Pasiruošk gerai, o paskaitos

vai spaudė mokytis, o mano ištikimas draugas Murziukas klajoti laukais.

Galūlaukėj, kur prasidėjo pievos, buvo dailus alksnis, į kurį įlipęs sakydavau "prakalbas". Vieni iš tų kalbėjimų juokės, kad pamėgdžioju parapijos kleboną, ir dar nevykusiai, o kiti, kad lieju nesutramdomą energiją. Prie to prisideda ir manasis Murziukas, nes man tilstant jis gerai užkaukdamo, o išlipus iš alksnio, apie mane šokinėdavo, laižė rankas ir net veidą, jei tik pasilenkdavau.

Tai buvo "kūrybinė" vaikystė...

2. *Kiekvieno žmogaus gyvenime esti momentų, kurie vėliau vienaip ar kitaip įtakoja savąjį AŠ. Ar daug tokių momentų buvo Jūsų nueitime gyvenimo kelyje ir kurį iš jų laikote lemtingiausiu?*

Mane, 11 metų vyrą, nuvežė į Kėdainius, už 50 km nuo tėviškės ir paliko pas gerą davatkėlę gyventi, o kareivinių rajone esančioj gimnazijoje mokytis.

Kėdainių tada nemėgau. Pertraukų metu būreliai gimnazistų dar kalbėjosi lenkiškai. Tėvų net esu prašęs, kad mane perkeltų į Šiaulius, kurie buvo lietuviškesni. Tėvai nuramino, kad toji "liga" greit pasibaigs. Taip ir buvo.

Gerai atsimenu naują Kėdainių gimnazijos direk-

pasiklausyti ir aš pats ateisiu. O dabar bėk į savo klasę...

Tai buvo mano pirmas žingsnis nauja linkme. Jis buvo atliktas kiek kinkoms drebant, kaip pats direktorius sakė, dainuojančiu kalbėjimu išdrožtas.

Gerai atsimenu ir tretį įvykį, tiesiog baisų, tai Sovietų Sąjungos įsiveržimą į Lietuvą. Tada, jau mokslus baigus, susirinkom būrelis draugų, kada sovietai ėjo į Kauną. Mūsų veidai buvo pabalę, šluostėm ašaras ir pasižadėjom kovoti, kovoti. Kovoti iki pergalės.

3. *Jūsų eilėraščiai paršyti emigracijoje persunkti Tėvynės ilgesiu, daug kur jaučiasi viltis šviesia Lietuvos ateitimi. Čia, galbūt, nevisai kuklus klausimas – kaip Jūs vertinate savo gyvenimo tarpsnį emigracijoje, turint galvoje veiklą Lietuvos laisvės reikalui?*

Mano eilėraščiai labai paprasti, rašyti suprantamais įvaizdžiais. Rašyti, kad juos suprastų, kad jais, kada skaito, jautriai pergyventų.

Emigracija man buvo kovos laukas, Emigracija man buvo tėvynėi duoklės atidavimas. Net ir atsiprašymas, kad laiku nepakėlėm ginklo, kada reikėjo pakelti.

(Nukelta į 8 psl.)

Clevelando Lietuvių Pensininkų klubo valdyba. Sėdi iš k. S. Mačienė, J. Malskis – pirm. N, Čeičienė. Stovi: VI Staškus, J. Kazlauskas, Z. Dučmanas, J. Balbatas ir S. Butrimas. V. Bacevičiaus nuotr.

DVI AGNĖS LUKŠYTĖS KNYGOS

(Atkelta iš 5 psl.)

Knygai vardą davusi novelė apie baltąją chrizantemą turbūt pačios rašytojos labiausiai vertinta kančių ir romantinės meilės istorija. Čia iš tikro pro tamsą ir nežmoniškumą prasimuša šviesa. Japonų sargybinio žiauriai sužaloto veido australę belaisvę Dėlmą apgydo korėjietis daktaras, ir tarp jų užsimezga neišsakyta meilė.

Išsiskiria jie net neturėję progos atsisveikinti, bet sanitaras išvežamai įteikia daktaro duotą chrizantemą. Kai jau australų visiškai pa-

doriai apgydyta ji patenka į Korėją, dar kartą susitinka tą gerą gydytoją, vėl gauna dovaną baltą chrizantemą, ir savo pasakojimą baigdama ta moteris sušnabžda, kad kitame gyvenime ji dar susitikianti su tuo geruoju daktaru.

Novelė tiršta, ir joje ta po kančių prasiveržusi šviesa paliečia ne tik Dėlmos gyvenimą, bet truputį ir pasakotojos, nes ir ji už pagalbą korėjietei mergaitei apdovanojama tokia simboliška chrizentema. Tai turbūt vienas išskirtinai tobuliausių šviesių kūrinių visame rinkinyje.

"Rožinis drambliukas" irgi meilės istorija, bet nelaimingos, išskyrusios dvi, tiesa, ne vienodo charakterio draugės. Novelėje "Kaktuso spygliai" vaizduojamos turtingųjų pasaulyje iš rankų į rankas einančios moterų ir tuščias, varguose pasibaigias jų gyvenimas. Savo palinkimais jos gal būtų šiek tiek giminingos "Zefrantėse" vaizduojamai Celei.

Jau "Kaktusų spygliuose" susitikusius turtuolių, paskutinėje novelėje "Antrasis beldimas" rašytoja pateikia mums tikrą australišką milijonierių gyvenimo vaizdą su jų intrigomis, gobšumu, neištikimybe šeimoje. Tas turbūt susapnuotas antrasis beldimas paragina seną ir jau net ne tvirtai vaikščiojančią milijonierę Sibilę surašyti savo turto paskirstymo testamentą. Susitikusi giminaite, kuri papasakoja jai, kaip marti Gracė nekantraudama laukia Sibilės mirties, kad galėtų pasiimti jos turtus, ryžosi testamentu užrašyti jai puikiai patarnaujančiai lietuvei Stefai didžiulius namus su sklypu ir milijoną dolerių! O kad marti per teismus tos dovanos neatimtų, advokatai taip turi surašyti testamentą, kad ji tuo atveju neteks, kas jai paliekama.

Ar pasiseks ką nors gero padaryti, dabar dar per anksti kalbėti. Bet visu rūpestingumu imsiuos tokio darbo. Tik labai svarbu, kiek dar man bus duota laiko...

5. Ilgą laiką ir įvairiais periodais vadovavote DIRVAI. Jūsų nuomonė – ar DIRVA pateisino save ir ką Jūs, atsisveikindamas, palinkėtumėte jai?

Dirva jau 77 metus atlieka tautinio sargybinio pareigas. Manau, kad atliks ir toliau. Žinoma, laikai keičiasi, sąlygos sunkėja, bet pasišventėlių dar atsiranda. Ir kol jų bus, bus ir Dirva.

Australijos nepažįstantiems viena čia bus įdomybė, kad ten esama tokių turtuolių, kurie lengva ranka gali paskirti kam nors tokią dovaną. O kas literatūrą mėgsta sutapatinti su realiu gyvenimu, galėtų ir paklausinėti, kur dabar gyvena ta praturtėjusi Stefa su alkoholiu vyru. Du jų vaikučius ta turtuolė išleido į mokslus, ir jie žinoma, su tėvais negyvena.

Tarp kitų, vienas geras rašytojos talento pažymys yra sugebėjimas sukurti tokius žmones, kurių negali užmiršti, jie ir net visos jų istorijos išlieka atmintyje. Perskaitęs niekaip negali užmiršti, tos liūdnos balandžių mirties, kuri pasibaigia tikru sprogimu. Arba Jono Stuko, psichinio ligonio, kuris sugeba genialiai auginti ir derinti gėles. Arba turtuolės Sibilės, Dėlmos su chrizantemomis ir kitų, daugiausia vis moterų. Tai džiugina tas jos pasirodymas po didelės pertraukos net su dviem knygomis, kurių rankraščiai turbūt stalčiuose laukė šviesesnės dienos.

Tikėkime, kad tie stalčiai neištuštinti ir rašytoja dar ir toliau dirba, ir skaitytojais sulauks naujų jos knygų.

(Atkelta iš 3 psl.)

Odozinės nusikaltimų figūros, jau niekam nebereikalingos. KGB pats demaskuodavo savo "maurus", atlikusius darbą. Kad nusišvarintų organizacija ir ramiai sulįstų į Visocko socialistus ar Petkevičiaus grupę, reikia atsikratyti viršūnių. Panašu, kad apie tai ir mąstė Baltarusijos prokuratūra (gal net susiskambinusi su Maskva) tuo metu, kai liepė mūsų prokuratūrai pasivaikščioti iki 15 valandos. Po to jau galiojo teisinės pagalbos sutartis, ir savo išdavikus atgavome.

LIETUVIŲ TAUTININKŲ SAJUNGOS KREIPIMASIS VASARIO 16-TOSIOS PROGA

Lietuvos Respublikos Prezidentas Antanas Smetona, kurio 120-sias gimimo metines minėsime šiais metais, kalbėdamas Lietuvos mokytojams pasakė: "Nėra pasaulyje pavyzdžio, kad dora tauta būtų žuvusi. Kuri žuvo, ta buvo paliegusi, nustojusi kuriamosios pajėgos. Ir senovės Lietuva dingo, kai atsakingas luomas, bajorai, prarado piliečio dorybę."

Istorija uždėjo bajorams pareigą stiprinti valstybę ir tautą, o šie rūpinosi tik savo privilegijomis. Pamynę gimtąją kalbą bei papročius pešėsi tarpusavyje dėl turtų ir garbės tol, kol prarado valstybę ir išstūmė tautą į ilgaamžę Rusijos vergovę. Bet neįbaugino lietuvių nei caro katorgos, nei Kražių skerdynių žiaurumai – su kietu lietuvišku atkaklumu Tauta ėjo iš tamsios nakties į didžiąją Laisvės dieną.

1918 metų vasario 16 dieną Vilniuje, Lietuvių Komiteto nurodymu nukentėjusiems šelpti namuose Didžiojoje gatvėje, vyriausiasis amžiumi Tarybos narys, didysis Tautos žadintojas tautininkas daktaras Jonas Basanavičius perskaitė ir pirmas pasirašė Nutarimą, kuriuo Lietuvos Taryba, kaip vienintelė lietuvių tautos atstovybė, skelbė atstatanti Nepriklausomą Lietuvos Valstybę.

Vasario 16-os reikšmė lietuvių tautos valstybingumo istorijoje tokia pat, kaip Mindaugo karūnavimas ar Žalgirio mūšis. Be Vasario 16-sios nebūtų ir Kovo 11-sios Akto. Tačiau šiandien mes su nerimu klausiamo: kodėl Nepriklausomybės kovų šventą atminimą, Baltijos kelio vienybę ir Sausio 13-sios pasiaukojimą teršia ir murkdo nedori politikai ir nežabota rinka? Kodėl taip garbinamas gobšumas, kodėl klesti nusikaltėliai, kyšininkavimas, paleistuvystė, o tautos kultūra bei protas atstumti ir turi prašyti išmaldos? Kur dingo mūsų santaupos, kodėl dauguma žmonių grimzda į

skurdą, o valstybė į skolas? Kodėl Lietuvos turtas lengva ranka išpardavinėjamas ir dalinamas "grupėms draugų"? Kyla pavojus, kad tapsime tik pigia darbo jėga, besivaržančių dėl įtakos ir turtų nežinia kam priklausančių ir kino varijamųjų grupuočių valios vykdytojais.

Taip yra todėl, kad nebuvo ir nėra aiškių principų, rimtos programos, aiškaus supratimo, kokių kelių turi eiti atgavusi laisvę tauta. Pasitenkinta tik kalbomis apie demokratiją ir laisvąją rinką. Betgi demokratija nėra tikslas pats sau, o tik būdas teisingumui ir bendram gerbūviui pasiekti. Nežabota rinka taip pat visuotinės gėrovės neatneš. Mūsų kelias – socialinė rinkos ekonomika, grindžiama privataus ūkio saikingu valstybiniu reguliavimu. Valstybė turi laiduoti ūkinės veiklos laisvę, prižiūrėdama, kad vienos ar kitos grupės interesai būtų derinami su visos tautos interesais. Todėl tautininkai ir remiasi ne atskira žmonių grupe ar sluoksniu, o tauta – kaip visuma.

Tautos jėga vienybėje – ne šiaip sau gražus posakis, o būtina mūsų išlikimo ir ateities sąlyga. Kiekviena ranka, stiprinanti valstybę, yra reikalinga. Kreipiamės į visus dorus, veiklius lietuvius, kurie iki šiol yra nutolę ar nepagrįstai atitolinti nuo tautos ir valstybės reikalų tvarkymo. Telkimės! Tegul visų mūsų jėgos ir sugebėjimai tarnauja Tėvynės gerovei.

Rimantas Smetona

Lietuvių tautininkų sąjungos pirmininkas 1994 02 08

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

KRUVINOSIOS BYLOS KONTEKSTAS

(Atkelta iš 3 psl.)

Valdančiajai LDDP daug pliusų: proga pasirodyti, kaip puikiai dirba visos valdžios struktūros. Ir nuteisti jie bus LDDP laikais. Atskira byla – be jokio ryšio su didžiuoju perversmo scenarijum, be jokio ryšio su giminiška valdančiąja partija. A. Paulauskas pripažino, kad Ivanovo byla parengta nekaip. R. Ozolas įdomiai tarstelėjo: kuo daugiau bylos tomų, tuo labiau nutolstama nuo tiesos. Burokevičiaus ir Jermalavičiaus byloje tomų jau per 100.

Prokuratūroje irgi skersvėjai pučia. Sako, kad E.

Bičkausko protestas 1990 metais prieš Petrausko prokuratūros kūrimą buvo atitinkamu lygiu derinamas. Prokuratūros darbuotojus, nuoširdžiai tame susirinkime stojusius už atstatomą valstybę, vėliau dėl įvairių priežasčių atleido. O tie iš Petrausko prokuratūros, supratę žaidimo taisykles, grįžo pas Paulauską ir buvo priimti.

Idėja surengti antrąjį Niurnbergą komunizmui numarinta. Kodėl? Kad niekad nesužinotume tiesos apie nusikaltimo organizatorius, vykdytojus ir bendrininkus? (LA 94.01.20 Nr.13)

VASARIO 16 AUKA -- PAREMKIME JAV LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS DARBUS

JAV LB KRAŠTO VALDYBA

Vytas Maciūnas	Pirmininkas
Regina Narušienė	Vykdomoji Vicepirmininkė
Algimantas Gečys	Visuominės Reikalų Tarybos Pirmininkas
Birutė Jasaitienė	Socialinių Reikalų Tarybos Pirmininkė
Regina Kučienė	Švietimo Reikalų Tarybos Pirmininkė
Laima Šileikytė-Hood	Kultūros Pirmininkė
Ingrida Bublienė	Vicepirmininkė Specialiems Reikalams
Gintaras Čepas	Vicepirmininkas Organizaciniams Reikalams
Prans Gvildys	Vicepirmininkas Sporto Reikalams
Audronė Gulbinienė	Vicepirmininkė Administracijos Reikalams
Daina Krivickaitė	Iždininkė
Gailė Radvenytė	JAV Lietuvių Jaunimo Sąjungos Pirmininkė
Rimantas Stirbys	Vicepirmininkas Informacijos Reikalams
Gintautas Taoras	Vicepirmininkas Finansiniams Reikalams
Dr. Vitolis Vengris	Vicepirmininkas Mokslo Reikalams
Antanas Dambriūnas	Ekonominių Reikalų Tarybos Pirmininkas
Balys Raugas	Sekretorius

JAV LB GARBĖS TEISMAS

Dr. Antanas Razma	Pirmininkas
Dr. Zigmas Briukis	
Daina Kojelytė	
Dr. Vytautas Majauskas	
Dr. Pranas Zundė	

JAV LB TARYBA

TARYBOS PREZIDIUMAS	
Vytautas Kamantas	Pirmininkas
Dr. Vytas Narutis	Vicepirmininkas
Birutė Vilutienė	Vicepirmininkė
Grazina Kamantienė	Sekretorė
Svajonė Kerelytė	Sekretorė

Paulius Ališnas	
Rasa Ardytė-Juskienė	
Adolfas Armalis	
Linas Balys	
Kęstutis Bileris	
Rimantas Bitėnas	
Arūnas Bitėnas	
Dr. Zigmas Brinkis	
Ingrida Bublienė	
Gintaras Čepas	
Kun. Matas Čyvas	

Salomėja Daulienė	
Zina Dresliūtė-Zabulienė	
Alfonas Dziakas	
Nida Gailaitė	
Teresė Gečienė	
Violeta Gedgaudienė	
Janina Gervilienė	
Dr. Rita Gražulytė	
Erdvilis Janulaitis	
Birutė Jasaitienė	
Pranas Joga	
Rūta Juškaitė	
Vytautas Kamantas	
Grazina Kamantienė	
Juozas Karmuza	
Rima Kašubaitė-Binderienė	
Dr. Ferdinandas Kaunas	
Juozas Kazlas	

Svajonė Kerelytė	
Dr. Petras Kisieliūsis	
Daina Kojelytė	
Linas Kučas	
Edmundas Kulikauskas	
Aidas Kupcinskis	
Kazys Laukaitis	
Rita Likanderytė	
Tomas Lora	
Vytas Maciūnas	
Dr. Vytautas Majauskas	
Edmundas Meilus	
Teresė Meiluvienė	
Česlovas Mickūnas	
Kęstutis Miklas	
Regina Narušienė	
Angelė Nalsienė	
Danutė Norvilaitė	
Audronė Pakliūnė	

Vytas Petrusis	
Danutė Petrusėvičiūtė	
Juozas Polikaitis	
Dalia Pulkorienė	
Dr. Jonas Račkauskas	
Liuda Rugienienė	
Algis Rukšėnas	
Vidmantas Ruklys	
Marius Sodonis	
Dr. Viktoras Stankus	
Kęstutis Sušinckas	
Jonas Urbonas	
Kun. Juozas Vailkys	
Vaiva Vebrautė-Čustienė	
Vytautas Vidugiris	
Rūta Virkutytė	
Zigmas Viškanta	
Eugenijus Ziūrys	
Dr. Pranas Zundė	

JAV LB KV VISUOMENINIŲ REIKALŲ TARYBA

Algimantas Gečys	Pirmininkas
Zigmas Viškanta	
Ina Braytulytė	
Vincent Boris	
Regina Narušienė	
Jonas Kronkaitis	
Rimantas Stirbys	
Sigita Ramanauskienė	
Felcija Giedrytė-Kolp	
Asta Banionytė	

JAV LB KV ŠVIETIMO TARYBA

Regina Kučienė	Pirmininkė
Angelė Kraujelytė-Bailey	
Antanas Jarūnas	
Alicija Brazaitienė	
Vida Brazaitytė	
Marytė Sandanavičiūtė-Newson	
Jolita Kriaučiūnaitė-Arzbaeher	
Rima Kašubaitė-Binderienė	
Ramutė Kubiliūtė	
Arūnas Udrys	
Rima Stropūtė	

JAV LB KV KULTŪROS TARYBA

Laima Šileikytė-Hood	Pirmininkė
Gintarė Šileikytė-Everett	
Danutė Miliūnaitė	
Aleksandra Kašubaitė	
Aldona Kapalaitė	
Aldona Mackevičienė	
Haris Persteinas	
Auksė Trojanas	

JAV LB KV SOCIALINIŲ REIKALŲ TARYBA

Birutė Jasaitienė	Pirmininkė
Ses. Margarita Bareikaitė	
Vladas Čyvas	
Dr. Petras Kisieliūsis	
Regina Kulienė	
Linas Norušis	
Kun. Antanas Saulaitis S.J.	
Julija Saulienė	
Aldona Šmulčikienė	
Laima Vander Stoep	
Birutė Vindašienė	
Juozas Žygas	
Saulius Kuprys	
Juozas Paikus	

JAV LB KV EKONOMINIŲ REIKALŲ TARYBA

Antanas Dambriūnas	Pirmininkas
William Acromite	
Edmundas Kulikauskas	
Milda Napjus	
Darius Raulinaitis	

JAV LB APYGARDŲ PIRMININKAI

Boston	Česlovas Mickunas
Connecticut	Juozas Karmūza
Florida	Janina Gervilienė
Michigan	Liuda Rugienienė
New Jersey	Rasa Juškaitė
New York	Kęstutis Miklas
Ohio	Pranas Joga
Pietryčių Vakarų	Linas Kučas
Vidurio Vakarų	Violeta Gedgaudienė
	Kazys Laukaitis

JAV LB APYLINKIŲ PIRMININKAI

Atlanta, GA	Dr. Pranas Zundė
Auksinis Krantas, FL	Jonas Paikus
Aurora, IL	Domicelė Virgirdienė
Baltimore, MD	Vytautas Bringis
Beverly Shores, IN	Roma Dambrauskienė
Boston, MA	Aidas Kupcinskis
Bridgeport-Stan., CT	Sigita Lisukus
Brighton Park, IL	Salomėja Daulienė
Brockton, MA	Stasys Eiva
Brooklyn, NY	Gita Simonaitis
Buffalo, NY	Liuda Baškis
Bushwick, NY	Tėvas Giedgaudas, OFM
Cape Cod, MA	Alfonas Petrutis
Cicero, IL	Raimundas Rimkus
Cincinnati, OH	Marija Fedykienė
Cleveland, OH	Romas Apanavičius
Colorado, CO	Albert Vaitaitis
Daytona, FL	Dr. Sigita Ramanauskienė
Detroit, MI	Nijolė Zelwender
East Chicago, IL	Birutė Vilutienė
East St. Louis, IL	Zigmas Grybinas
Elizabeth, NJ	Julius Vebaitis
Grand Rapids, MI	Grazina Kamantienė

Great Neck, NY	Vytautas Žukas
Hartford, CT	Laima Karosienė
Hawaii, HI	Elena Aglinskienė
Hot Springs, AK	Regina Sabaliniūnė
Houston, TX	Kęstutis Gaižutis
Indianapolis, IN	Juozas Mankus
Jersey City, NY	Antanas Gražulis
Kansas City, KS	Kazys Žemaitis
Kearnsbunkport, ME	Kun. Rafaelis Šakalya
Lansing, MI	Dr. Romualdas Kriaučiūnas
Las Vegas, NV	Aldona Jonynas
Lemont, IL	Gediminas Kazenas
Los Angeles, CA	Liuda Avizionienė
Manhattan, NY	Laima Šileikis-Hood
Marquette Park, IL	Aldona Palukaitienė
Melrose Park, IL	Algis Sinkėvičius
Miami, FL	Vytautas Dubauskas
Michiana, IN	Albinas Karnius
Milwaukee, WI	Viktoras Narušis
Minnesota, MN	Tomas Baltutis
New Britain, CT	Romas Butrimas
New Haven, CT	Juozas Karmūza
New London, CT	Stasys Miknius
Newark, NJ	Danguolė Didžbalienė

Omaha, NE	Dr. Gediminas Murauskas
Palm Beach, FL	Dr. Vytautas Majauskas
Peterson, NJ	Angelė Stankienė
Philadelphia, PA	Teresė Gečienė
Phoenix, AZ	Antonia Petrulienė
Pittsburgh, PA	Vytautas Ycius
Portland, OR	Algimantas Tekorius
Providence, RI	Aldona Kairienė
Putnam, CT	Albinas Lipčienė
Queens, NY	Ramutė Česnavičienė
Rochester, NY	Danguolė Klimienė
San Francisco, CA	Lina Mickevičienė
Santa Monica, CA	Juozas Kojelis
Sioux, IA	Danguolė Christopherson
S. New Jersey, NJ	Juozas Majauskas
Springfield, IL	Joe Turaukas
St. Petersburg, FL	Vytautas Budronis
Sun City, AZ	Stasys Narkus
Sunny Hills, FL	Alfonas Velavičius
Washington State	Juratė Mažickaitė-Harrison
Washington, DC	Nerija Kasparienė
Waterbury, CT	Antanas Paliulis
Waukegan-Lake Co., IL	Vilija Suziedelienė
Wisconsin, WI	Rėda Pluričienė
Worcester, MA	Teresė Meiluvienė

JAV LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ

KRAŠTO VALDYBOS IŽDAS

LITHUANIAN-AMERICAN COMMUNITY, INC.
TREASURY OF NATIONAL EXECUTIVE COMMITTEE

VASARIO 16 D. VIENYBĖJE ORGANIZUOTA IŠEIVIJA YRA TAUTOS RAMSTIS
AUKOS LIETUVAI IR LIETUVYBEI

Vardas ir Pavardė	Adresas	
Data	Parašas	Auka
Make checks payable to: Lithuanian-American Community, Inc.		Mail to: Daiva Krivickas 2715 E. Allegheny Ave., Philadelphia, PA 19134-5914

TIK GAUTI PRANEŠIMAI

PRAŠYMAI LIETUVIŲ FONDUI

Lietuvių fondo pelno skirstymo komisija praneša, kad prašymus 1994 m. Lietuvių fondo finansinės paramos gavimui reikia paduoti iki 1994 m. kovo mėn. 15 dienos (pašto anspauda data). Vėliau prašymai 1994 m. paramai nebus priimami. Prašymai turi būti surašyti ant Lietuvių fondo formų, kurios gaunamos fondo raštinėje: Lietuvių Fondas, 14911 127-th street, Lemont, IL. 60439, tel. (708)257-1616. Lietuvių fondo raštinė randasi Pasaulio lietuvių centre, Lemonte.

Studentų stipendijoms prašymai įteikiami Lietuvių fondo raštinėi iki 1994 m. balandžio mėn. 15 dienos. Tam irgi reikia gauti formas ir nurodymus iš Lietuvių fondo raštinės.

Visiems Lietuvių fondo paramos prašytojams patartina iš anksto įteikti prašymus Lietuvių fondo raštinėi ir formose surašyti visą reikalaujamą informaciją.

Lietuvių Fondas

KANDIDATŲ Į JAV LB XIV TARYBĄ SIŪLYMO DATA IR TVARKA

JAV LB Krašto valdyba paskelbė JAV LB XIV Tarybos rinkimus, kurie įvyks 4/30/94, 5/1/94 ir 5/8/94 apylinkėse. Kandidatų siūlymo į JAV LB Tarybą terminas baigiasi 2/28/94 (pagal pašto antspaudą).

JAV LB Tarybos Rinkimų Taisyklės nustato sekančią kandidatų siūlymo tvarką:

"E. 24 Kandidatų į JAV LB Tarybą gali būti kiekvienas ne jaunesnis kaip 18 metų amžiaus, JAV LB apylinkėje registruotas ir LB teises turintis lietuvis.

E. 25 Kandidatų ar Kandidatus į JAV LB Tarybą JAV LB apygardos rinkimų

komisijai gali siūlyti ne mažiau kaip 10 tos JAV LB apygardos ribose registruotų lietuvių.

E. 26 Kandidatai į JAV LB Tarybą siūlomi raštu. Siūlytojų pasirašytame kandidatų rašte pažymima, kad tai kandidatų į JAV LB Tarybą siūlomasis raštas, įrašoma kiekvieno kandidato vardas, pavardė, amžius, užsiėmimas, kokias pareigas ėjo arba eina Lietuvių Bendruomenėje ir kurioje JAV LB apylinkėje kandidatas registruotas. Taip pat nurodomi siūlytojų vardai, pavardės, parašai, adresai, kuriose JAV LB apylinkėse siūlytojai įregistruoti ir kuris jų yra siūlomojo rašto įgaliotinis, į kurį, esant reikalui, rinkimų komisija galėtų kreiptis. Prie siūlomojo rašto jungiami kandidatų pasirašyti sutikimai kandidatuoti į JAV LB Tarybą ir jų adresai.

E. 27 Tas pats asmuo gali kandidatuoti tik savo gyvenamoje JAV LB rinkimų apygardoje."

Kandidatų siūlymo paruoštus lapelius galima gauti pas Apygardų Rinkimų komisijos pirmininkus arba pas Apylinkių pirmininkus.

JAV LB XIV Tarybos
Vyriausioji Rinkimų
Komisija

LAIKRAŠČIO "VILTIS" PRENUMERATORIŲ DĖMESIUI

Pagal gautą pranešimą iš Lietuvių tautininkų sąjungos Lietuvoje, jų leidžiamas laikraštis "Viltis", kuris paskutiniu laiku ėjo kaip "Vorutos" priedas, nuo 1994 m. sausio 1 d. dėl lėšų stokos yra sustabdomas.

Tikimasi, gavus atitinkamą paramą iš Amerikos tautininkų, "Vilties" leidimą vėl ateityje atnaujinti.

Vaclovas Mažeika

"Vilties" laikraščio atstovas

T R A N S P A K

Talpintuvai į Lietuvą siunčiami kas savaitę.

Skubiems siuntiniams – AIR CARGO

Pinigai pervedami doleriais

Maisto siuntiniai, nuo \$39 – iki \$98.

Siųskite per seniausią persiuntimo į Lietuvą įstaigą

TRANSPAK ROTA DEGUTIENĖ

216 943-4662

28262 Chardon Rd. Willoughby Hills, OH 44092

TRANSPAK Chicago tel. 312 436-7772

2638 W. 69th Street CHICAGO, IL 60629

Populiariausias dienraštis Lietuvoje – "Lietuvos Rytas", metams \$149 oru.

Priimam Užsakymus.

Dirvos Redaktoriui ponui Baliui Gaidžiūnui

Elizabeth'o, New Jersey, Tautinės Sąjungos skyrius anksčiau buvo vienas iš judresniųjų Rytiniame pakrašty. Tai buvo laikai, kai skyriui vadovavo Balys Vyliuadas, o vėliau Vytautas Abraitis. Narių turėjome virš 50. Kasmet vyko Dirvai parėmi skelbimų vajai, Rugsėjo Tautos šventės minėjimai, gegužinės ir kitoki renginiai.

Deja, narių skaičius pastoviai vis mažėjo: vieni išsikėlė užtarnautam poilsui į saulėtą Floridą, kiti buvo pašaukti į Amžinuosius namus, o likusieji yra amžiaus slegiami arba kenčia nuo ligų antpuolių. Dabar jau ei-

KLAUDŲ ATITAIŠYMAI

Skelbiant aukotojų sąrašą 1993 m. spalio 7-tos dienos Dirvos Nr. 38 vietoj Vytauto Ripskio iš Evergreen Park, buvo įrašyta K. Ripskio pavardė iš Chicago Hts. Už klaidą atsiprašome.

Dirvos administracija

Š.m. Dirvos ketvirtajame numeryje atspausdintame Rūtos Sakienės straipsnyje "Klaipėdos krašto atvadavimo šventė" įsibrovė klaida. Pastraipos apie meninę programą pabaiga turi būti:

Graziai pasirodė, akompanuojami muzikės Raimondos Apeikytės, solistai Janina Čekanauskienė ir Rimtautas Dabšys. Ypatin-gai švelniai nuskambėjo pirmoji sol. Janinos Čekanauskienės daina "Šlama šilko vėjas", žodžiai Vytės Nemunėlio, muzika K. Židžiūno. Sekė muz. Broniaus Budriūno harmonizuota liaudies daina "Tyliai, tyliai" ir "Baltija" žodžiai Jono Strielkūno muzika B. Gorbulskio.

Duetams mūsų menininkai pasirinko Šimkaus "Plaukia sau laivelis", Broniaus Budriūno "Tėviškėle" žodžiai P. Sterlingio ir pabaigai, žodžiai St. Žlibino, muzika Makačino, "Gimtinių dangus".

Atsiprašome. Dirva

lė metų kai betkokia veikla yra sustojusi, nes nebėra kam tęsti darbų. Todėl prieš 1993 metų Kalėdas, likę skyriaus nariai susirinko į Irenos ir Juliaus Veblaičių namus ir pasitarę nusprendė skyrių uždaryti. Kadangi kasoje dar yra \$700 dolerių, tai susirinkusieji nutarė \$500 paskirti Dirvai, o \$200 sušelpiti sergantiems vaikams ir našlaičiams esantiems Girulių ligoninėje prie Klaipėdos. Už tuos pinigus bus vaikams nupirkti ir pasiūsta įvairių rūbėlių, Susirinkime dalyvavo:

Bronė Lukienė

Veronika Misūnienė

Monika Ramanauskienė

Jonas Ramanauskas

Albinas Stukas

Bruno Šilas ir

Julius Veblaitis.

Henrikas Bitėnas dėl ligos pasitarime nedalyvavo.

Su geriausiais linkėjimais

Susirinkusių vardu

Julius Veblaitis

Vasario 1, 1994

A t n a u j i n d a m i prenumeratą ir kitomis progomis Dirvai aukojo:

Jansonas I., Osterville	20.00
Augaitis S., Watertown	10.00
Katinas V., Richmond Hill ..	10.00
Jagutis M., Daytona Beach ..	20.00
Čapas E., Pompano Beach ...	8.00
Taoras J., St. Petesbrg	25.00
Maurukas J., St. Petesbrg ..	100.00
Vilutis M., St. Petesbrg	20.00
Jakulis E., Willoughby	6.00
Ažusenis V., Lakewood	5.00
Mikulskienė O., Cleveland ..	5.00
Stasas H., Cleveland	10.00
Smalinskas S., Livonia	20.00
Patalauskienė V., Detroit	5.00
Petrauskas J., N. Chicago ..	20.00
Sutkus Dr. A., Homewd.....	20.00
Jokubauskas S., Palos Hills.	25.00
Biskis G., Claredon Hls	20.00
Stanulis G., Downers Grv ..	20.00
Gražienė G., Downers Grv ..	15.00
Šilas, V., Chicago	10.00
Daugirdas G., Chicago	10.00
Agurkis J., Omaha	20.00
Naudžius K., Los Angeles ...	5.00
Stevens H., Los Angeles	10.00
Šeštokas V., Los Angeles ..	100.00
Petravičius S., Ranch Palos.	10.00
Jurkūnas R., Lomita	5.00
Mikulionis J., Sterling Hts ..	10.00
Vilkauskas A., Novi	5.00
Kripavičius H., Whby	10.00
LTS Skyrius, Elizabeth	500.00

Visiems aukotojams

nuoširdžiai dėkojame

Waterview Properties

of the Palm Beaches, Inc.

MLS

Ray Staškūnas

LICENSED REAL ESTATE BROKER

11501 Ellison Wilson Road

North Palm Beach, FL 33408

SE Corner of PGA Bridge

407-622-5000

407-626-6562 res.

407-622-5966 fax

FOR YOUR FLORIDA REAL ESTATE NEEDS!!!

CALL 1(800) 369-7355

RASA TRADE CO.

1038 14 St. #4 Santa Monica, CA 90403
fax ir tel. (310) 458-8823

Siunčiame į LIETUVĄ

siuntinius lėktuvu – \$ 2.00 už vieną svarą

siuntinius laivu – \$ 0.90 už vieną svarą

\$ 0.65 už vieną svarą knygų

Mašinas laivu – kainą apsprendžia mašinos dydis

MUITŲ NĖRA SĄRAŠŲ NEREIKIA

Galime patarnauti pervedant pinigus į LIETUVĄ ir iš LIETUVOS. Parduodame maisto produktus. Siūlome prie siuntinio pridėti ar atskirai užsakyti gražius japoniškus šilkus, kurių pavyzdžius galite pamatyti kompanijoje "RASA".

RITA STAŠKUTĖ

Kelionių specialistė

Europa, Karibų salos, Meksika, Pietų Amerika, Vid. Rytai

TEL: (216) 831-5530 FAX (216) 831-5028

1994 METŲ KELIONĖS Į LIETUVĄ

geriausios kainos – patogiai lėktuvai

1-800-366-9980

FINNAIR: via Helsinkis į Vilnių

(antradieniais, trečiadieniais, penktadieniais)

arba kitomis jums tinkamoms oro linijomis:

SAS-via Copenhagen, LH-via Frankfurt,

LOT Polish-via Varšuva, AUSTRIAN AIR-via Viena

BORN TO TRAVEL

26949 Chagrin Blvd. • Suite 103 (Ohio Savings Building) BEACHWOOD, OH 44122

CLEVELANDE ir apylinkėse

RAMOVĖNŲ SUSIRINKIMAS

Pranešame, kad LKVS "Ramovė" Clevelando skyriaus metinis narių susirinkimas šaukiamas šeštadienį, vasario 26 d. 4 val. popiet, Lietuvių namų viršutinėje salėje.

Dienotvarkėje: valdybos, kontrolės komisijos rinkimai, diskusijos, kuprinės pabiros. Nariai ir svečiai prašomi susirinkime dalyvauti.

TAUPOS PRANEŠIMAS:

Trečiadienį, Vasario 16-tą dieną TAUPA bus uždaryta.

Vasario 27 d. 12:00 val. p.p. įvyks TAUPOS narių

metinis susirinkimas D.M.N.P. parapijos viršutinėje salėje.

JŲ REČIAU MATYSIME

Nuo 1981 m. Clevelando Šv. Jurgio parapijos klebonijoje gyveno kun. John Wright. Kas sekmadienį jis aukėjo 9:00 val. Mišias. 1992 m. jis gavo paskyrimą į užmiesčio senelių namus, bet kas sekmadienį atvykdavo. Pasikeitus jo pareigų tvarkaraščiui, kun. J. Wright negalės atvykti. Tačiau jis žada pavaduoti kleboną kun. Juozą Bacevičių, kada jam teks su reikalais išvykti. Parapija yra nepaprastai dėkinga lietuvių draugui kun. John Wright už jo paslaugas.

Ger.J.

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available - worldwide

EXPERTS ON TRAVEL
TO E. EUROPE

passports • visas
prepaid tickets

SERVING OUR COMMUNITY FOR OVER
35 YEARS

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

VELYKINIAI
siuntiniai Lietuva ir kitas
Baltijos valstybes pasieks
greičiausiai per
atlanta IE, Inc.

2719 West 71th Street, Chicago, IL, 60629
(312) 434-2121 Iš Toliau: 1-800-775-SEND

Atstovas Clevelande: **LITMA**
639 East 185th Street, Euclid, OH, 44119

(216) 481-0011

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.,
William J. Jakubs Jr.,
Keneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai
936 East 185th Street, Cleveland, Ohio 44119
Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama
teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

Federal Savings Bank

PRAŠAU APLANKYTI MŪSŲ BANKĄ

HOME FEDERAL didžiuojasi būdama dalis jūsų apylinkės

Nuo 1911, HOME FEDERAL padėjo tokioms šeimoms kaip jūsų gauti geromis sąlygomis paskolas ir patarnavimus finansinėse operacijose.

HOME FEDERAL siūlo šiuos patarnavimus:

- Aukštas palokanas už santaupas
- Čekių santaupas
- Namų paskolas
- Paskolos namų remontams
- ir kitas paskolas labai palankiomis sąlygomis.

HOME Federal Savings Bank

798 East 185th Street, Cleveland, Ohio

Darbo valandos:

Pirmadienio – ketvirtadienio	9:00 – 4:00
Penktadienį	9:00 – 6:00
Šeštadienį	9:00 – 2:00

Telefonas 529-3059

Rose Marie Balogh, Branch Manager

FDIC INSURED

EQUAL HOUSING LENDER

PARENGIMAI

1994 M.

• VASARIO 19 d. 2:30 v. Kegliavimo turnyras Wickliffe Lanes (Euclid Ave. ir E. 305 St.).

• VASARIO 20 d. 4 v. Dievo Motinos parapijos auditorijoje popietė su Baliu Gaidžiūnu

• KOVO 5 & 6 d. – Žaibo Dienos Vakaras – loterija "Reverse Raffle", sporto varžybos, etc.

• KOVO 20 d. Dievo Motinos parapijos patalpose Kaziuko Mugė

• KOVO 26 d. 7 v.v. Šv. Kazimiero lit. mokyklos choro Pavasarinis koncertas, Dievo Motinos parapijos salėje.

• BALANDŽIO 9-10 d.d. Ateitininkų metinė šventė: šeštadienio vakare VAIDILUTĖS teatro spektaklis, sekmadienį po mišių – Akademija Dievo Motinos parapijos salėje.

• BALANDŽIO 10 d. Atvelykio stalas – Šv. Jurgio parapijos salėje 11:30 ryto.

• BALANDŽIO 17 d. 4 v. p.p. Jungtinio choro Toronto "Volungės" ir "Dievo Motinos" Religinis koncertas, D.M. parapijos šventovėje.

• BALANDŽIO 23 & 24 d. d. Š. Amerikos Lietuvių 1994 m. Jaunučių Krepšinio Pirmenybės

Clevelande. Rengia LSK ŽAIBAS

• GEGUŽES 15 d. Aldonos Stempuženės koncertas.

• GEGUŽES 30 d. Memorial day – apeigos – mišios – pusryčiai rengia Katalikų karo veteranų postas 613 Šv. Jurgio Parapijoje 8:30 ryto.

• BIRŽELIO 12 d. – Tragiškojo Birželio minėjimas. Rengia Pabaltijiečių komitetas.

• LIEPOS 10 d. Clevelando Pensininkų Klubu gegužinė. (Sekmadienį)

• LIEPOS 17 d. Šv. Jurgio parapijos gegužinė pradž. 11:30 ryto Šv. Jurgio sodyboje.

• SPALIO 3 d. Pabaltijiečių vakaras. Rengia Clev Pabaltijiečių komitetas (Lietuviai, latviai ir estai.)

• LAPKRIČIO 13 d. Šv. Jurgio Rudens Festivalis 11:30 – 3:30 p.p.

• GRUODŽIO 24 d. Bendros Kūčios – Šv. Jurgio parapijos salėje pradž. 9:30 v.v.

Patarnavimas Jūsų elegantiškam stiliui...

Normandy Party Center

Leiskite mūsų kulinarijos specialistams sukurti puikų vestuvinį balių ar kitokios paskirties vaišes

585-5850

Skambinkite nemokamai paragauti mūsų maistą!

30310 Palisades Pkwy.

Wickliffe, OH 44092

Pilnas patarnavimas mūsų salėje arba pristatoma į kitas vietas

TAUPA

Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street • Cleveland, OH 44119

481-6677

DARBO VALANDOS

antradienį, trečiadienį ir ketvirtadienį * 9:00 vr – 4:00 pp *
penktadienį * 9:00 vr – 6:00 pp * šeštadienį * 9:00 vr – 12:00 pp *
sekmadienį parapijoje * 11:00 vr – 12:00 pp *

* Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000 *

MATAS REALTORS

NORMLS

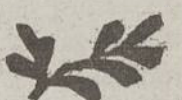

Broker RITA MATAS – G.R.I. – state certified
real estate appraiser

2412 CEDARWOOD ROAD
PEPPER PIKE, OH 44124
(216) 473-2530

18021 MARCELLA ROAD
CLEVELAND, OH. 44119
(216) 486-2530

ADV. VYTAS MATAS – teisinis patarėjas

Leidiniai Lietuvoje

PARTIZANINIŲ KOVŲ EPAS

Antanas Dundzila

(Tęsinys iš praėjusio numerio)

Kai skaitai Antaninos Garmutės "Išėjo broliai", negalima negalvoti apie Vinco Krėvės 1924 m. "Dainavos šalies senų žmonių padavimus". Krėvė ten naudoja tautosakos siužetus, bet beveik stebinančiai, ritmiškai banguoja savuoju stiliumi, ideoalizuodamas tautosakos meilę, herojų didingumą, jausmų platumą, gamtos vaizdus ir t.t. A. Garmutė "Broliuose" vietomis skamba kaip Krėvė tautosaka), bet juos įpina į platų aplinkos vaizdą, kuris yra persunktas irgi (kaip Krėvės) idealizuota tėvynės meile, pasiaukojimu, herojišku didingumu bei sunaikinto asmeninio ir visuomeninio gyvenimo tragika. A. Garmutės stilius yra pagaujantis, pasakojamiems įvykiams pritaikytas, vietomis jaudinantis.

Autorės biografija nemažiau stebina. Gimusi 1934 Marijampolės apskrityje, 14 metų amžiaus buvo ištremta į Sibiro druskos kasyklas. Grįžusi į Lietuvą, baigė techniką ir 1964 m. net išgijo mokslų kandidatės laipsnį. Parašė daugiau kaip 100 mokslinių darbų, sukūrė 125 išradimus, o 1989 okupantas jai suteikė nusipelnusios išradėjos garbės vardą! Yra išleidusi apybraižą "Ešelonai", įtraukta į "Amžino išalo žemę", 1989 Kanadoje išleista dar viena jos dokumentinių apybraižų knyga, "Ažuolų randai".

"Išėjo broliai" knygoje autorė talpina 14 straipsnių, faktais išpintų literatūrinių apybraižų (-nežinau, kokį čia terminą vartoti).

Pirmąją apybraižą eina bene išsamiausia, iki šiol niekur nematyta Daumanto – Lukšos šeimos – giminės istorija. Štai, tos giminės likimo akimirka: "Prie sūnaus (nukautas partizanas Jurgis Lukša, Daumanto brolis – A.D.) atitempė seną tėvą, jam ėjo 84 metai. Kai suklupo, jo rankas įgrūdo į sukresėjusį sūnaus kraują ir išmaišė žaizdas. Tėvas, vaitodamas, čia pat išprotėjo..." Netekęs visų savo sūnų, išprotėjęs tėvas Simonas

Lukša buvo slaugomas, pri-rištas prie lovos.

Daug duomenų randame apie Kazimierą Pyplį – "Mažytį", Daumanto – Lukšos palydovą į užsienį. Mažytis buvo legendarinis kovotojas. Vienu metu jis priklausė Tauro apygardos specialiam skyriui, dėvėjo civiliai. Knyga byloja ir apie rezistencijoje dalyvavusias moteris.

Ir taip toliau, taip toliau – per beveik 200 teksto ir nuotraukų puslapių. Štai, dviem pavyzdžiais DIRVOS skaitytojui šią knygą charakterizuoja.

Pirmas: "Paskutiniųjų Lietuvos partizanų veikla neturėjo lemiamos įtakos. Vienu aspektu jos reikšmė nenuginčijama: nė viename per prievartą sulipdytame kolchoze Prienų – Šilavoto – Veiverių trikampyje nepasirodė rusų kolonistai! Paskutiniųjų lietuvių vyrų gyvybės auka atitolino rusifikacijos grėsmę, nutautėjimo pavojų, sustiprino tautos viltį išlikti." (–psl. 103) Štai kodėl šiais laikais Lietuvoje negyvena 50% rusų kolonistų, kaip kad yra Estijoje!

Antras: "Tylime, vaikičiodami pajiesiais – takais... žuvusių už Tėvynę dvidešimto amžiaus viduryje. Bėga jotvingių upė Jiesia. Įaugę mūsų šaknys – giliai, jos dugne. Krantuose kiekvieną rudenį variu nurausta klevai. Vasarą senose sodybose bičių dūzgesio pilnos liepos. Ir geri žemės delnai gludžia Tave prie pačios Lietuvos širdies." (–psl. 97) Skamba panašiai, kaip Krėvė savo "Padavimuose", ar ne? Tik čia ne iš tautosakos paimitos pasakėlės, o mūsų laikų faktai, mūsų vyresnių brolių istorija.

Kaip galima drįsti apie tokias istorijas nekalbėti? Argi Izraelis nekalba apie savo laisvės, nepriklausomybės reikalus, apie holokausto skriaudas? Argi mūsų krašto nežude abu okupantai, vokiečiai ir čia pabrėžiu "ir" – rusai?

(1994-1-30)

(Bus daugiau)

Clevelando Neringos ir Pilėnų tuntų vadovai posėdžiauja dėl Kaziuko mugės, kuri įvyks kovo 20 d. Iš k. D. Nasvytytė, V. Klimienė, O. Šilėnienė, R. Belzinskas, I. Civinskienė, A. Muliolienė ir N. Kersnauskaitė.

(Atkelta iš 2 psl.)

balsų santykis (218-216) rodo, koks mažas buvo pritarimas. Senate buvo reikalingas viceprezidento Gore lemiantis balsas ir biudžetas praėjo 51-50 balsų.

Sveikatos apdraudos reformų planas turi didelę ir stiprią opoziciją. Prezidentas paskelbė plano pagrindus pernai rugsėjo 22 d., bet Kongresas dar nepradėjo jo rimtai svarstyti. Didžiausia apdraudos našta guls ant darbdavių pečių, – 80 proc. apdraudos mokėjimo, todėl kelios biznierių organizacijos planą jau pasmerkė. Pensininkai, apdrausti dabartinės Medicare programos, pagal naują planą turės daugiau prisidėti savo įnašais, kas kelia nerimą senelių organizacijose. Clintono planas žada apmokėti gydytojų prirašomų vaistų išlaidas, žada pagerinti visiškai susenusių žmonių priežiūrą ir globą jų pačių namuose. Tas siek tiek nuramino pensininkų organizacijas. Prezidentas Clintonas pabrėžė, kad jis atviras visiems siūlymams ir papildymams bei paketimams, svarbiausia, kad Amerikoje nebūtų žmonių be jokio sveikatos draudimo, o jų šiuo metu esą 37 milijonai.

Vertinant prezidento pirmuosius metus, stebėtojai pabrėžia, kad prezidentui nesisekė jau pats vyriausybės sudarymo darbas. Valstybės prokuroro vietai numatytos dvi kandidatės, pasirodė; samdė nelegalius imigrantus. Gynybos sekretoriaus vietoje sutikęs dirbti atsargos admirolas netrukus tos vietos atsisakė. Pati pradžia buvo prezidentui gan nemaloni. Buvo gandų, su pasigardžiovimu skelbiamų spaudoje, kad naujasis prezidentas pagarsėjęs "mergininkas", neištikimas savo žmonai. Budri opozicija iškėlė gegužės mėnesį žinutę, kad Los Angeles aerouoste buvo suvėlinti lėktuvų skrydžiai, nes garsus Beverly Hills plaukų menininkas, daug uždirbantis šukuosenų specialistas

Iš visur apie viską

kirpo prezidento Clintono plaukus, jo lėktuvui "Air Force One" sėdint ant pakilimo tako. Už tą patarnavimą kirpėjas gavęs 200 dol. iš prezidento, kuris mažina biudžetą ir planuoja kelti pajamų mokesčius.

Labai skaudi prezidentui buvo žinia, kad iš Arkansas į Washingtoną atvykęs dirbti vyriausybėje Vincent Foster nusizudė. Jo vardas rišamas su "Whitewatergate" skandalu. Neseniai buvo paskirtas specialus tardytojas ištirti, ar buvęs Arkanso gubernatorius Clintonas nesulaužė kokių įstatymų, pirkdamas nemažą žemės plotą. Biznyje dalyvavo subankrutavęs bankelis ir advokatų firma, kurioje dalininkė buvo Hillary Clinton. Ateitis parodys, ar tie spėliojimai ir nemalonūs gandai yra pagrįsti. Visi šie žinių tarnybos skleidžiami nemalonumai paskatino prezidentą nusamdyti patarėju viešiesiems reikalams žinomą respublikoną žurnalistą David Gergen, pagarsėjusį PBS televizijos politinių žinių komentatorių, buvusį prezidento Nixono patarėją.

Silpnas užsienyje

Negeriau sekėsi prezidentui ir užsienio politikos srityje. Jis paveldėjo iš buvusios Busho vyriausybės daug sunkiai sprendžiamų problemų Somalijoje, buvusioje Jugoslavijoje, Viduriniuose Rytuose. Svarbiausias jo laimėjimas buvo pabrėžtas pernai rugsėjo 13 d., kai jis vadovavo Izraelio ir Palestinos Laisvinimo organizacijos derybų simboliui užbaigimui. Premjeras Rabinas ir PLO vadas Arafatas, foto kameroms blykčiojant, pakratė rankas. Derybos tačiau prasidėjo be JAV pastangų, tarpininkaujant Norvegijos vyriausybei, nors visos JAV vyriausybės seniai bando išspręsti Izraelio ir Arabų konfliktą.

Užsienio spauda apžvelgia Clintono prezidentūros pirmųjų metų nepasisekimus ir laimėjimus. Europo-

je susidaręs ispūdis, kad Amerika nebeturi laiko užsienio reikalams, nes užsiėmusi savo vidaus problemomis. Pabrėžiama, kad amerikiečiai balsuotojai linkę atleisti prezidentui Clintonui už jo padarytas klaidas, linkę daug ką užmiršti.

Viešosios opinijos tyrimai, atlikti "Times Mirror" pernai tarp rugpjūčio ir gruodžio mėnesių, parodė, kad prezidentui pritariančių buvo tarp 36 proc. ir 63 proc. Kai kuri spauda kaltina Clintoną, kad jis nepastovus, keičia pažiūras, svyruoja. Nekartą buvo žadama daryti ką nors Bosnijoje, buvo gaudomas karinis Somalijos vadeiva, buvo žadama sugrąžinti į savo vietą nuverstą Haiti prezidentą Aristidą, buvo grasinama sustabdyti Šiaurinės Korėjos atominių ginklų gamybą, tačiau po trumpo laiko tie pažadai buvo užmiršami. Pastoviausias JAV politikos bruožas buvęs Rusijos prezidento Jelcino rėmimas, nors pats Jelcinas keičias savo kryptį.

Ieško kompromisų

Kai kuri užsienio spauda mano, kad Clintonas sugeba mokytis iš savo klaidų ir ilgainiui taps geru, sunkiai pakeičiamu prezidentu. Didžiausia jo silpnybė esanti jo noras visiems įtikti. Jau sudarinėdamas vyriausybę jis bandęs patenkinti abiejų lyčių, visų rasių balsuotojus. Jis esąs kompromisų žmogus, kai kurių kaltinamas, kad neturi "savo nuomonės", svyruoja, vienaip sako, kitaip daro. Kiti tvirtina, kad prezidentas dar nėra karto nevetavo jokio iš Kongreso ateinančio įstatymo, kad buvęs prez. Bushas per 1992 metus veto paskelbė 21 sykį. Visi sutinka, kad tolimesniam prez. Clintono vertinimui daug įtakos turės ekonominė padėtis, kuri vis stiprėja. Nuo to daug priklausys ir istorijos žvilgsnis į prezidentą Clintoną.